

OUD HOORN

Kwartaalblad

2021

4

43^e Jaargang

V O O R W O O R D

Het zal niemand ontgaan zijn dat supermarktketen Deen uit het straatbeeld is verdwenen. Dat was even slikken, want ook ik ben van jongs af aan opgegroeid met Deen. Boodschappen deden we destijds meestal in de winkel op de Koepoortsweg, maar ook die op het Grote Noord was in beeld.

Door twee verhuizingen werd voor mij de vestiging in Zwaag en de laatste jaren die in Blokker de favoriete winkel voor de dagelijkse boodschappen. Het sluiten van de winkels betekent in mijn geval dat er herinneringen werden opgeroepen, dat zal voor velen zo zijn. Ik zie de, naar huidige maatstaven tenminste, kleine winkel aan de Koepoortsweg nog zo voor me en had altijd het idee dat het echtpaar Deen zelf mij persoonlijk hielp. In dit kwartaalblad is veel ruimte ingeruimd voor de historie van Deen. Wally Ooms schrijft er beeldend over, de illustraties geven nog een extra dimensie.

Naast Deen is er meer in dit nummer dat aandacht verdient, de historie van Hoorn blijft boeiend. We kijken in zekere zin ook vooruit naar het in meerdere opzichten bijzondere jaar 2022. Dat leidt tot een serie artikelen waarvoor zelfs onze lezers worden uitgedaagd om iets op papier te zetten. Denk er maar eens rustig over na!

Ik wil iedereen graag namens de voltallige redactie een bijzonder goed en gezond 2022 toewensen, dat Oud Hoorn ons blijft inspireren!

ARNOUD LANSDAAL

Omslag

Op een transportfiets gaat Cor Deen 'te horen' en bezorgt hij de bestelde kruidenierswaren, 1933. Voorop oomzegger Dirk

De allereerste zelfbedieningswinkel van Deen wordt in 1953 geopend. Met natuurlijk een prima ogende afdeling fijne vleeswaren

MUSEUM VAN DE TWINTIGSTE EEUW

Krententuin 24 (Oostereiland)
1621 DG Hoorn
tel. 0229-214001

Geopend:
maandag t/m vrijdag 10.00-17.00 uur
zaterdag en zondag 12.00-17.00 uur
www.museumhoorn.nl

WESTFRIES MUSEUM

Roode Steen 1, Hoorn
tel. 0229-280022

Geopend: 1 april t/m 31 oktober,
maandag t/m vrijdag 11.00-17.00 uur;
1 november t/m 31 maart; dinsdag t/m
vrijdag, 11.00-17.00 uur. Het gehele jaar
zaterdag en zondag 13.00-17.00 uur
www.wfm.nl

WESTFRIES ARCHIEF

Blauwe Berg 5c, Hoorn
tel. 0229-282500

Studiezaal open:
dinsdag t/m vrijdag 9.00-17.00 uur
Voor meer informatie:
www.westfriesarchief.nl

VERENIGING OUD HOORN

Onder de Boompjes 22
1621 GG Hoorn
tel. 0229-273570
Email: info@oudhoorn.nl
www.oudhoorn.nl

Geopend: dinsdag en donderdag
10.00-16.00 uur
zaterdag 10.00-14.00 uur

Bestuur:

Jaap van der Hou, voorzitter,
Matt Wever, secretaris,
Jos Renckens, penningmeester,
Ron Dol, Jan Haring,
Anja Morit.

Ereleden:

J.C. Kerkmeijer (1875-1956)
mr.dr. B. R. Canneman
(1909-1982)
H. Krijgsman (1914-1990)
D. Breebaart (1905-2002)
C. Kupperts (1920-1990)
drs. H.M. van den Berg
(1918-2005)
J.L.N. Dijkstra (1930-1992)
J.M. Baltus (1939-1994)
J.P.H. van der Knaap (1936-2007)
J.E.J. Lamers
A. de Graaf
L.P.M. Hooogeeven
A. Boezaard
F. Uiterwijk
A.G.F. van Weel
E.S. Ottens
F.L. van Iersel
H. Stapel

Foto's/illustraties:

Deen Supermarkten
Frans van Iersel
Chris Holman
Wikimedia Commons
Noordhollands Archief
Mooi Noord Holland
Rijksmuseum Amsterdam
Vereniging Oud Hoorn
Westfries Archief
Westfries Museum
Wally Ooms
Willy Wiggelaar

ISSN: 2213-7009

Hoorn in het jaar 1972, een oproep aan de lezers

In het kwartaalblad zal vijfmaal een artikel genaamd 'Hoorn in het jaar...' verschijnen. Directe aanleiding voor deze rubriek is het feit dat het in 2022 exact 450 jaar geleden is dat het huidige Nederland werd 'geboren'. Toevallig is het in 2022 ook nog eens precies 350 jaar na het in de geschiedenis genoemde 'Rampjaar'. In dat jaar gebeurde van alles, de term rampjaar werd niet voor niets gekozen.

Binnen de redactie ontstond het plan om de jaren 1572 en 1672 in een tweetal artikelen aan bod te laten komen. Wat gebeurde er in die jaren allemaal in ons land en wat in Hoorn in het bijzonder? Toen dat idee eenmaal was omarmd en de eerste stappen waren gezet voor de beide artikelen besloten we om er een artikelenreeks van te maken. We gaan in deze rubriek telkens honderd jaar minder terug in de tijd en zullen zo een beeld geven van Hoorn in de afgelopen vier en een halve eeuw. Na 1572 en 1672 komen dus nog de jaren 1772, 1872 en 1972 aan bod.

Voor die laatste aflevering doet de redactie een beroep op de lezers van dit kwartaalblad. Velen van hen zullen actieve herinneringen hebben aan 1972. We zouden het prachtig vinden als lezers van het kwartaalblad die herinneringen willen delen. Natuurlijk is het wel gewenst dat de stad Hoorn en/of zijn bewoners een rol spelen in die verhalen. Het moet mogelijk zijn om met elkaar het jaar 1972 weer tot leven te laten komen. De redactie zal een keus maken uit de inzendingen. Verhalen die niet gepubliceerd worden zullen via de website te lezen zijn.

'Hoorn in het jaar 1972' zal geplaatst worden in het vierde kwartaalblad, dus in december 2022. Verhalen moeten uiterlijk 1 oktober van dat jaar bij de redactie ingeleverd zijn. Gebruik daarvoor het mailadres redactie@oudhoorn.nl. De redactie is erg benieuwd naar de inzendingen. Veel succes!

IN DIT NUMMER

VOORWOORD

ARNOUD LANSDAAL
PAGINA 146

HOORN IN HET JAAR 1972,

EEN OPROEP AAN DE LEZERS
ARNOUD LANSDAAL
PAGINA 147

DEEN - DE HISTORIE VAN
EEN HOORNSE GROOTMACHT
WALLY OOMS
PAGINA 148

EEN BEZOEK AAN HET
BEDELAARSGESTICHT
PETER VAN DER BAAN
PAGINA 164

EUROPESE ARCHITECTUUR IN
HOORNSE BINNENSTAD
MARTIN MENGER
PAGINA 170

HOORN IN HET JAAR 1572
ARNOUD LANSDAAL
PAGINA 173

HOORNSE PARELTJES IN HOUT
CHRIS HOLMAN
PAGINA 178

HET EERSTE KERKGEBOUW
VAN A.C. BLEIJS
FRANS VAN IERSEL
PAGINA 182

OUD HOORN 't Woord
ARNOUD LANSDAAL
PAGINA 184

CURSUS CULTUURHISTORIE
HOORN
ANJA MORIT
PAGINA 185

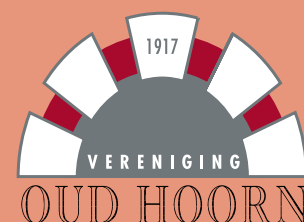
LEZINGEN 2022
ARNOUD SCHAAKE
PAGINA 186

ALGEMENE
LEDENVERGADERING
MATT WEVER
PAGINA 188

STADSBEELD
FRANS VAN IERSEL
PAGINA 191

VERLEDEN EN HEDEN
BODEDIENSTEN OP
DE VALE HEN
WILLY WIGGELAAR
PAGINA 196

DE HISTORIE VAN EEN HOORNSE

WALLY OOMS

Na 88 jaar is een eind gekomen aan de rijke historie van Deen supermarkten. De naam is uit het straatbeeld verdwenen. Een bewogen en succesvol tijdperk is afgesloten. Sinds september 2021 zijn alle winkels overgegaan naar Albert Heijn, Vomar en Dekamarkt. Deen supermarkten had bij de overname 9.800 medewerkers, waarvan circa 150 op het hoofdkantoor, ongeveer 850 in de distributiecentra en in de productielocaties en circa 8.800 in de winkels. Deen had de beschikking over een eigen bloemencentrale, een eigen centrale slagerij en een warme keuken waar dagverse maaltijden werden bereid.

Boudewijn,
Else Miek, Fons
en Joost Deen

De Deen winkelformule heeft zich vanaf het prille begin onderscheiden door een prettige sfeer, goede versproducten, leuke acties en lage prijzen. De bloemen- en plantenafdeling is pas in de jaren '80 geïntroduceerd, maar heeft het kwaliteitsimago van Deen nog meer onderstreept. Deen was de grootste particuliere bloemenverkoper in Nederland. Geen enkele supermarkt in Europa kon daar aan tippen. Bij Deen kreeg de bloemen- en plantenafdeling de ruimte. Maar liefst vijf inkopers regelden dit vanuit Aalsmeer. Ook betrok Deen rechtstreeks van de kwekers.

Deen is altijd op zoek geweest naar nieuwe winkelconcepten en uniek assortiment om de klant te blijven verrassen. Denk hierbij aan het Panotta en Krustie brood, lekkere snacks als de Deense Baguette en ovenschotels, de verse maaltijden uit eigen keuken, verse knoflooksaus, sushi concept, breek chocolade, West-Friese achterham, rookvlees, rosbief en diverse salades. De altijd strak gespiegelde actiemeters voorin de winkel en Deensdag waren unieke prijselementen die je nergens anders zag.

Pakken van momenten

De klant zag op maandag andere artikelen dan in het weekend. Het 'pakken van de momenten', opschakelen van handel, introduceren van nieuwe artikelen of het creëren van nieuwe helden maakte Deen uniek, verkoopkrachtig en altijd actueel. Als het kwik plots richting de 20 graden steeg, dan bouwden gespecialiseerde medewerkers binnen een halve dag de filialen om in complete zomersfeer.

Zo zag de klant precies wat er op dat moment speelde en werden ze toch altijd weer positief verrast. Bij Deen gingen daar geen weken overheen. Er werd gehandeld in het nu voor vandaag en morgen. Die snelheid en ondernemersgeest was echt typerend voor de winkels van Deen.

Investerings in de toekomst

De supermarkten zijn verkocht omdat de familie Deen niet zelf verder wilde investeren in onlineverkoop en logistiek. De keten zou met het oog op de toekomst enorme investeringen moeten doen in de mechanisatie van de logistiek en e-commerce. De omvang van de nodige investeringen heeft de familie in goed overleg met de directie doen besluiten om een andere strategische keuze te maken en het bedrijf te verkopen. Een uitermate moeilijke, maar logische stap. De overnamepartners zijn met zorg gekozen. Voor de medewerkers was een sociaal plan opgesteld waar de familie Deen op had aangedrongen, zodat personeel en klanten continuïteit kon worden geboden.

Zonder Deen

En dus moeten we het nu stellen zonder die vertrouwde naam boven de supermarktingang. Zonder het gevoel bij bekenden te winkelen. Zonder de werkgever met een sociaal hart die goed was voor z'n medewerkers. Zonder de maatschappelijke betrokkenheid waarin Deen voorop liep. Zonder het sponsorschap van vele instellingen, clubs en andere organisaties. Zonder de persoonlijke aandacht van de medewerkers, de unieke eigen producten en de sfeer in de winkels.

Zeker in West-Friesland kent iedereen wel iemand die bij Deen gewerkt heeft. Een oma die er ooit werkte, heeft een kleindochter op de broodafdeling. Een buurman heeft een buurjongen die vakken vulde. Iemand's vrouw, kind of moeder werkte er. Heel veel langdurige vriendschappen zijn er ontstaan, vele relaties zijn er begonnen en daaruit weer veel 'Deen'-kinderen geboren. De loyaliteit van de mensen hebben Deen groot gemaakt.

Geen dikdoenerij

De man die het allemaal heeft meegemaakt is Fons Deen, sinds zijn vroegste jeugd in het bedrijf werkzaam. We spraken hem ten kantore

in Hoorn en om maar te onderstrepen dat de Deenen wars zijn van dikdoenerij bleek het bureau van Fons te bestaan uit een viertal bij elkaar geschoven tafeltjes, alwaar ik ook plaats mocht nemen. Vanwege het lichte wiebelen moesten bierviltjes zorgen voor de nodige stabiliteit, waarbij mijn suggestie om even langs Noppes te gaan met een glimlach van de hand werd gewezen.

Het statige pand Koepoortsweg 23. Boven de winkel woonde het echtpaar Deen met vier kinderen

Fons Deen

Fons Deen had voor de gelegenheid een aantal brochures, krantenknipsels en foto's klaargelegd, waar we dankbaar gebruik van hebben kunnen maken. Op zijn verzoek om er "vooral geen Fons Deen-verhaal" van te maken gaf ik aan daar mijn uiterste best voor te doen, ook al zou het nog zo moeilijk zijn om daaraan te voldoen. Onmogelijk eigenlijk. Want Fons heet niet alleen Deen, hij is Deen. Als tiener opende hij namens zijn ouders de tweede vestiging van het bedrijf, dat na de Koepoortsweg daarmee ook aan het Grote Noord een vestiging kreeg. Zijn hele verdere leven is Fons verbonden gebleven aan de tot een concern uitgegroeide onderneming. Rond de pensioengerechtigde leeftijd weliswaar wat minder uren makend, maar altijd zeer nadrukkelijk aanwezig om bij te sturen waar hij dat nodig achtte.

Een terugblik

Een vooruitziende blik. Die heeft Cor Deen als hij samen met zijn echtgenote Corry Ver-

croost de tekst schrijft voor de uitnodigingen voor de opening van zijn kruidenierszaak aan de Koepoortsweg in Hoorn. Hij prijst 'De Nieuwe Winkel' aan met de tekst: 'Uitgebreide sortering in de beste kwaliteiten. Een keur van gerenommeerde merken. Prettige en vlotte bediening. Lage prijzen'.

De opening is op zaterdag 10 juni 1933. De tekst wijkt in wezen niet af van de kern van de winkelformule die zoon Fons als algemeen directeur van Deen Supermarkten zou voeren: 'Een breed assortiment kwaliteitsproducten voor een lage prijs'. In de afgelopen 88 jaar is 'De Nieuwe Winkel' uitgegroeid tot een supermarktketen met maar liefst 80 supermarkten, distributiecentra in Hoorn en Beverwijk en bijna tienduizend medewerkers. Al die tijd een echt familiebedrijf, waarin ook de derde generatie actief was (Else Miek, Boudewijn en Joost) en zelfs de vierde generatie die in de vakantie of op zaterdag bij winkels van Deen of op het

Cor, Corry en
Koos Deen
in 1959

distributiecentrum de eerste schreden zetten in het bedrijf waar het familiegevoel altijd een belangrijke rol heeft gespeeld.

Priesteropleiding

Oprichter Cor Deen wordt in 1904 geboren in Grootebroek. Daar groeit hij ook op in een - zoals in die tijd veel voor kwam - groot, katholiek gezin. Cor volgt eerst het gymnasium. En zoals dat toen hoorde gaat een van de drie jongens uit het gezin vervolgens naar de priesteropleiding. Cor is van plan om zijn leven aan het geloof te wijden, hij studeert filosofie en theologie. Maar geeft daar ook twee keer de brui aan. Zoon Fons: *“Vader zat op het seminarie van de Witte Paters in Uden. Ik heb wel eens van hem begrepen, dat met name de celibataire verplichtingen hem te zwaar werden.”* Het afbreken van een priesteropleiding was in die jaren dertig toch wel een schande. Dus kwam hij niet naar Grootebroek terug, maar werd hij slagern knecht in het Utrechtse Maarssen. De priesterkleding wordt ingewisseld voor het burgerpak. Fons: *“Hij moest daar erg aan wennen.”*

Een geweldige ommekeer dus in Cor Deens leven. Maar ook meteen een ommekeer, die hem in contact brengt met de tien jaar jongere Corry Verkroost. Het leeftijdsverschil verhindert niet dat Cor en Corry op elkaar verliefd worden. In de verkeringstijd heeft Corry het niet makkelijk. Zij moet bij Cor thuis in Grootebroek erg wennen aan de West-Friese mentaliteit. Die verschilt toch duidelijk van de mentaliteit in haar geboortedorp Maarssen. Fons: *“Maar moeder hield op een positieve manier van mensen en wist toch haar draai hier wel te vinden.”*

Cor Deen

Moedige start

Eenmaal getrouwd starten Cor en Corry Deen op 10 juni 1933 dus een ‘gewone’ kruidenierswinkel aan de Koepoortsweg. Op nummer 23. Het pand maakt tot dan deel uit van het katholieke ziekenhuiscomplex Sint Jans Gasthuis, maar is door het op 19 september 1932 geopende nieuwe ziekenhuis overbodig geworden. Het is midden in de crisisjaren. Het echtpaar Deen begint beslist niet de eerste kruidenierszaak in Hoorn, waar op dat moment nog maar

Corry Deen

Drukke bij de opening van de zaak in 1953

zo'n 12.000 mensen wonen. Er zijn in 1930 niet minder dan 59 kruidenierszaken in Hoorn te vinden. Daarnaast zijn er ook nog eens 23 melkboeren, 46 bakkers (van wie er zes te vinden zijn aan het Grote Noord) en 29 slaggers. In maar liefst 249 winkels worden dan levensmiddelen verkocht.

Er is duidelijk sprake van overbewinkeling; een koude sanering is niet te vermijden. Voeg daarbij het feit, dat volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek het prijsindexcijfer voor gezinsconsumptie tussen 1930 en 1934 met 15% daalt en het is duidelijk dat Cor en Corry

Cor Deen in 1959 samen met kapelaan Jonker tijdens de opening van de nieuwe zaak aan het Grote Noord

Deen starten in een moeilijke tijd. Zoon Fons: *“Gelukkig wist mijn vader op de een of andere manier altijd weer de aandacht te trekken voor zijn zaak. Of met extreem goedkope aanbiedingen - twee potjes pindakaas voor een kwartje, een half pond koffie van de Hoornse koffiebrander Kaag voor 26 centen - of met in het oog springende acties.”*

‘Te horen’

Vanuit de winkel aan de Koepoortsweg (vlakbij de spoorwegovergang) trekt Cor er ook op uit naar zijn klanten. Op een transportfiets met voorop de tekst ‘Levensmiddelen C. Deen, Koepoortsweg 23, Hoorn’. In de grote transportmand zit af en toe ook een neefje van Cor. In de wijde omgeving van de winkel worden de boekjes met bestellingen opgehaald. *“Vader ging naar de klanten om - zoals dat toen heette - te horen. En bracht dan later ook de bestelde levensmiddelen weer met die transportfiets weg.”* Het ‘boekjessysteem’ blijft trouwens nog lang in zwang. Na de oorlog presteert Cor Deen het om elke dag zelfs twee bestelrondjes langs zijn klanten te maken. De eerste met de gewone levensmiddelen; later op de dag worden verse producten rondgebracht.

Keihard werken

‘De Nieuwe Winkel’ aan de Koepoortsweg blijft tot halverwege 1942 bestaan. De crisistijd vloeit over in de Tweede Wereldoorlog. Cor en Corry Deen hebben tot dan het hoofd flink boven water weten te houden. Die koude sanering van kruidenierszaken is aan hen voorbij gegaan. Fons: *“Het was wel gewoon keihard werken in die tijd.”* In 1942 wordt de kruidenierszaak grondig verbouwd. In bezettingstijd geen eenvoudige klus, maar op 16 september van dat jaar gaat de winkel opnieuw open. Maar dan als Vivo-zaak. De winkel staat vol met kruidenierswaren. Althans zo lijkt het, want het grootste deel van de dozen en pakken is leeg. Er is weinig te krijgen en wat er is, mag alleen maar worden verkocht tegen inle-

vering van door de Duitse bezetters verstrekte bonkaarten.

Bijspringen

Van de beperkte voorraad die Cor en Corry Deen in hun winkel hebben, verdwijnt ook nog een deel in de richting van het verzet. Dat gebeurt via de steeg naast de winkel. Waar hier de beide echtelieden het over steun volledig eens zijn, is dat - zo vertelt Fons Deen - soms niet zo eendrachtig het geval. *“Mijn vader zat dus als jongeman op dat seminarie in Uden. Van die Witte Paters zwierven er een heel stel over de hele wereld. Soms kwam er zo’n pater met malaria terug naar Nederland. En als het een West-Friese pater was, dan belandde hij meestal wel in het Sint Jans ziekenhuis. Veel van die paters waren niet verzekerd tegen ziektekosten en ik weet dat mijn vader dan wel eens - zonder dat moeder het wist - bijspromg om de rekening van het Sint Jan te betalen.”*

Kinderen

Het gezin Deen telt inmiddels drie kinderen: Koos, Dick en Corry. Zoon Fons wordt in 1945

geboren. Zijn jeugd speelt zich af op de Sint Jozefschool aan het Achterom en de winkel aan de Koepoortsweg. Lachend zegt de voormalig algemeen directeur en voorzitter van de directieraad: *“Koekblikken en dozen vol met snoep stonden thuis op zolder, maar ook op de trap naar boven. Veel werd door vader bij de plaatselijke groothandels gekocht. Bij de ‘droge’ Schermer. Bij Edel en Thies. Ik weet nog dat met paard en wagen de spullen thuis werden gebracht.”* (Ter verduidelijking: naast de ‘droge’ zijn in Hoorn dan ook nog de ‘natte’ en de ‘warme’ Schermer actief. Respectievelijk dus een groothandel in levensmiddelen, een distilleerderij en een verwarmingsbedrijf).

Fons Deen kent als kind ook al het fenomeen ‘naschoolse opvang’. Vader en moeder werken beiden volop in de winkel. Daar, maar ook in de huiselijke sfeer, is eigenlijk altijd personeel.

Ommekeer

In 1953 komt de grote ommekeer. De bedieningswinkel wordt een zelfbedieningszaak. Vader Cor wikt en weegt trouwens lang over

Het gezin Deen in 1942 in de net geopende Vivo-zaak. Vader en moeder met (vlnr.) de kinderen Dick, Koos en Corry

Fons Deen mag - onder toezien- oog van zijn trotse ouders - in 1959 de tweede zelfbedieningswinkel, aan het Grote Noord, openen

de ommezwaai. Daardoor opent hij in Hoorn niet de eerste zelfbedieningszaak. Die eer is veertien dagen eerder voor de Sparvestiging aan het Nieuwland weggelegd. Hoorn behoort wel meteen tot een selecte groep steden waar de consument in maar liefst twee zelfbedieningswinkels terecht kan. In heel Nederland zijn er op dat moment immers nog maar een stuk of dertig. De eerste zelfbedieningszaak van het latere concern wordt geopend door de dan zevenjarige Fons Deen en ingericht naar een concept van de firma H.J. Combrink jr. uit Amsterdam. Die verwerkt de door Cor Deen overal in het land opgedane ideeën in het nieuwe concept. Natuurlijk is er veel ruimte voor een afdeling met fijne vleeswaren. Wat dat betreft verloochent Cor Deen zijn liefde voor het verleden niet. Toch is niet de hele winkel gebaseerd op het zelfbedieningsconcept. Er is een chocolaterie annex biscuitafdeling, waar de klant nog gewoon kan worden bediend. Heel tactisch staat vlakbij een koffiezetmachine. Aan het eind van de rondgang door de winkel

komen de klanten bij twee kassa's, elk uitgerust met een National kasregister. Fons: *"Mijn moeder zat toen meestal achter één van die kassa's. En 's avonds werd boven in de huiskamer dan het geld geteld. Gewoon op tafel."*

Cor Deen laat ook in het nieuwe concept zien, dat hij een vooruitstrevende ondernemer is. Naast die koffiezetmachine is er in de winkel een bandrecorder voor muziek. Er zijn aantrekkelijke acties: als de bij de kassa staande werker afloopt krijgt de dan aan de beurt zijnde klant een pakje roomboter.

Grote Noord

Cor Deen zag in dat zijn bedrijf zou moeten groeien om de concurrentie met de landelijke ketens vol te houden. Drie jaar na de opening van de eerste zelfbedieningszaak van Deen zet Cor Deen de eerste stap op weg naar de tweede. Hij koopt twee, naast elkaar liggende panden aan het Grote Noord. In het ene (nummer 57) zit dan een stomerij; nummer 59 is een woning. Het duurt drie jaar voordat de plannen zijn uitgevoerd. Op de begane grond van de twee panden komt de tweede zelfbedieningswinkel van Deen. Cor Deen trekt zich niets aan van het feit, dat de winkel eigenlijk aan de 'verkeerde kant' van het Noord zit. In die jaren is de oneven kant van de straat minder aantrekkelijk door het dan nog over het Grote Noord rijdende verkeer.

Fons opent in 1959 deze tweede winkel van Deen. Hij steekt onder toezien oog van zijn ouders de sleutel voor het eerst in het slot. Bij de opening van deze zaak stapt oudste zoon Koos in het bedrijf van zijn ouders. Hij volgt tot dat moment een opleiding aan de textielschool.

Onstuitbaar

Het ondernemerschap van Cor en Corry Deen is vanaf dat moment niet meer te stuiten. Cor opent - hoe kan het ook anders met zijn achtergrond - een eigen slagerij in een pand aan het Achterom. Van daaruit worden de twee

winkels bevoorraad. In 1967 komt er een derde winkel in Medemblik, in 1968 verschijnt de naam Deen al in Purmerend. Dan is Fons al een jaar bij het bedrijf actief. Hij start zijn loopbaan bij zijn ouders in 1967. *“Na mijn diensttijd ben ik in de winkel aan het Grote Noord begonnen. Het vak trok me eigenlijk wel aan. Later heb ik ook de kruideniersvakschool in Utrecht nog gevolgd.”*

Hoorn 80

Fons Deen maakt van nabij mee op welke manier zijn ouders de zaken verder uitbreiden. In 1969 wordt een centraal magazijn op het bedrijventerrein Hoorn 80 in gebruik genomen. Daarvoor vond alle logistiek nog plaats vanaf het Achterom in het oude centrum van Hoorn. Op Hoorn 80 is er voldoende ruimte voor een distributiecentrum. In de jaren erna gaat het Deen verscentrum open met o.a. een centrale slagerij. Het industrieterrein Hoorn 80 zal altijd de belangrijkste uitvalsbasis voor het concern worden. In 1970 wordt De Streek met Deen geconfronteerd: in Grootebroek komt een vestiging; een winkel in Volendam wordt een jaar later geopend; in Wieringerwerf gaan de deuren in 1974 open. Cor Deen slaat, inmiddels bijgestaan door alle drie zoons, de vleugels wijd uit. Naast Koos en Fons is ook Dick eind jaren zestig in het bedrijf terechtgekomen. De oorspronkelijke reclameman zorgt er voor dat de naamsbekendheid van Deen verder groeit, maar hij neemt ook meteen de verantwoordelijkheid voor de inmiddels eveneens op Hoorn 80 gevestigde slagerij op zijn schouders. Daarnaast bemoeit hij zich met de totale administratie. In de eerste jaren houdt Fons zich vooral bezig met de AGF-afdeling in de winkel op het Grote Noord; later zal hij de totale inkoop van verse producten gaan verzorgen. In 1976 verandert de bedrijfsstructuur. Vader Cor stopt ermee. De drie zonen komen aan het roer met Koos als algemeen directeur.

Met plezier

Fons denkt met plezier terug aan de jaren, dat hij samen met zijn broers de dienst uitmaakt. *“Elke maandagmiddag was er overleg. En met z’n drieën krijg je nooit een patstelling. Altijd kwam er een besluit. Ik heb in die jaren ook geleerd dat je gewoon moet overleggen met elkaar. Voor een soloactie was geen ruimte. Natuurlijk moest je wel eens genoeg nemen met een andere mening bij je twee broers. Maar als ik nu terugkijk, dan denk ik dat we alle belangrijke besluiten tijdens die maandagmiddagbijeenkomsten altijd unaniem hebben genomen. Elk besluit was - gezien in de tijd - ook gewoon goed.”*

Het driemanschap zal maar liefst twintig jaar de directie voeren. Dan - in 1996 - stappen zowel Koos als Dick op. Fons neemt de algemene leiding op zijn schouders. Henk Kessen, ooit begonnen als weekendhulp aan de Koepoortsweg, wordt directeur supermarkten en vormt samen met Fons Deen de directie. Het concern telt op dat moment 19 vestigingen. Hij zou tot 1 januari 2014 in dienst blijven

Verdere groei

Natuurlijk blijft het niet bij dit aantal supermarkten. In de daaropvolgende jaren komen er maar liefst tientallen bij. Mede door overname

Een van de eerste vrachtwagens van Deen Supermarkten bij het distributiecentrum op bedrijventerrein Hoorn 80

van winkels van Super de Boer/Edah en Konmart De Wit groeide Deen in de volgende jaren razendsnel: in maart 2007 ging in Zuid-Scharwoude het vijftigste filiaal open. Tevens werd in dat jaar de overstap naar de provincie Flevoland gemaakt, met supermarkten in Lelystad en Swifterbant. In 2008 volgden Almere-Buiten en Hoofddorp en in 2009 Dronten, Bussum en nog een winkel in Almere-Stad. De teller staat dan op 59 filialen, waarvan vijf in Flevoland. Twee distributiecentra – in Hoorn en Beverwijk – verzorgen de dagelijkse goederenstroom naar de winkels.

Maar Fons realiseert ook nog altijd ‘eigen’ winkels. Hij zoekt constant naar mogelijke vestigingsplekken, praat met gemeentebesturen, ontwikkelt winkels in samenhang met bijvoorbeeld appartementen. En dan wel in eigen beheer, want ‘huren is sparen voor andermans zak’ is zijn stelling. In het algemeen kan worden gesteld, dat de geleidelijke groei van weder heeft plaatsgemaakt voor een groei met grote stappen. Fons: *“Dat was ook gewoon noodzakelijk. Het is in de supermarktwereld toch een kwestie van eten of gegeten worden.”*

Waarbij hij meteen opmerkt, dat hij blij was met zijn lidmaatschap van Superunie, een inkooporganisatie, die dertig procent van de markt in handen heeft. *“Ik ben er echt trots op, dat we in de laatste jaren telkens een forse groei hebben weten te realiseren. Aan de andere kant bedenk ik ook meteen dat die doorgaande groei steeds weer een grote belasting was voor de hele organisatie.”*

West-Friese mentaliteit

“Gelukkig trof ik altijd een zeg maar West-Friese mentaliteit in ons bedrijf aan. Gewoon hard werken; de handen uit de mouwen steken. En beslist niet naast je schoenen gaan lopen, want daar heeft de West-Fries in zijn algemeenheid toch een broertje aan dood.” De West-Friese inslag van Deen Supermarkten blijkt trouwens

ook uit het feit, dat het bedrijf graag zaken deed met West-Friese telers voor diverse verse producten.

Derde generatie

Inmiddels waren drie leden van de derde generatie het bedrijf binnengestapt. Van Fons zijn het zijn dochter Else Miek en zijn zoon Joost; van Fons’ broer Dick kwam zoon Boudewijn aan de slag bij Deen. Else Miek bemoeide zich vooral met de public relations en communicatie; zoon Joost was de bewaker van de winkel formule en Dick’s zoon Boudewijn gaf als directeur leiding aan de distributiecentra. Vanaf 2007 werd Fons door zijn schoonzoon Jan van Rhienen bijgestaan in de acquisitieactiviteiten, wat met name in de laatste vijf tien jaar een versnelde groei van het bedrijf gaf. Fons Deen zelf zou het rustiger aan gaan doen. Het kwam er niet echt van. Nu de verkoop van het concern een feit is wordt de voormalig algemeen directeur regelmatig gedwongen om terug te kijken. Om oude verhalen en gebeurtenissen op te halen. Velen immers zijn daarin geïnteresseerd. Dat deed hij ook bij het 75-jarig bestaan van het bedrijf, waarbij hij visionair was getuige zijn uitspraak: *“Ik ben sterk op de toekomst gericht. Met het besef dat de toekomst in de wereld van de supermarkten strategisch maar een jaar of drie duurt. Daarna wordt het echt koffiedik kijken. Natuurlijk verwacht ik dat de supermarkten steeds grootschaliger zullen worden. Dat er steeds meer behoefte bij de klant ontstaat naar een persoonlijke service. Het aantal artikelen*

Koos Deen,
Dick Deen,
Henk Kessen
en Fons Deen

dat in onze winkels te vinden is, zal verder groeien. De klantgerichtheid van onze medewerkers staat al op een hoog peil, maar wordt in de toekomst waarschijnlijk nog belangrijker. Een klant moet gewoon elke dag weergewonnen worden.”

Tot besluit zegt algemeen directeur Fons Deen: *„Ik denk dat ons succes is geworteld in de mentaliteit van het nuchtere West-Friesland. Een mentaliteit, die staat voor een eerlijke, ongecompliceerde levenswijze zonder franje. Misschien ook wel die nuchterheid, waarmee mijn vader samen met zijn Corry op 10 juni 1933 aan de Koepoortsweg is gestart.”*

Bijzondere momenten en hoogtepunten

In de geschiedenis van 88 jaar Deen zijn er veel momenten geweest die de publiciteit haalden of het vermelden waard zijn. Met op het laatst bijna 1 miljoen klanten per week en bijna 10.000 medewerkers gebeurde er veel. We doen slechts een kleine greep uit die vele gebeurtenissen, waarbij we de vele overnames en openingen in veel plaatsen in de regio en daarbuiten buiten beschouwing zullen laten.

Logistiek

Deen is in de loop der jaren uitgegroeid tot een winkelketen met maar liefst 80 vestigingen en een webwinkel. De groei van de winkels zorgde ook voor groei achter de schermen. Van de opening van een eigen distributiecentrum tot meer dan 103.000 m² logistiek in 2021. De snel-

De directiekamer in het hoofdkantoor aan de Kernweg

le en stabiele logistiek bij Deen was altijd de fundering voor omzetsuccessen. De kracht van stabiele distributie kwam vooral aan het licht tijdens extreme omstandigheden. Hittegolven, sneeuw en ijs gaven een plotselinge omzetsijging in bepaalde groepen. Deze vraag wist logistiek snel op te vangen. Tijdens de hamsterwoede in april 2020 - bij de aankondiging van de eerste Corona lockdown in Nederland - wist Deen de schappen al binnen enkele dagen op orde te hebben, terwijl landelijke ketens vaak weken later nog worstelden met lege stellingen.

Blij bij Deen

De keten onderscheidde zich door haar unieke vers assortiment - vaak uit eigen productie - en de volwaardige bloemen- en plantenafdeling in elk filiaal. Het bedrijf is meermaals geprezen als beste werkgever, winnaar van de ING Retail prijs en Supermarkt van het Jaar. In 2020 won Deen de prijs 'Meest Klantvriendelijke Winkel' in de categorie Supermarkten. Boodschappen doen bij de supermarkten moest in de ogen van de bedrijfsleiding een feest zijn. Dit werd vormgegeven door het streven de verwachtingen van de klanten altijd te willen overtreffen door de betrokkenheid en juiste houding, het bieden van inspiratie en de leuke sfeer in de winkel. *“Wij helpen de klant zoals we zelf geholpen zouden willen worden. Blij bij Deen noemen we dat!”*, aldus een der bedrijfsleiders. De bedrijfsleiding was aanspreekpunt voor buurtbewoners, was op de hoogte van hetgeen er speelde in de buurt en ging daar actief mee om. De supermarkten van Deen vormden een

De eerste bestelbus

Donatie aan de Voedelbank

belangrijke ontmoetingsplek voor buurtbewoners.

Duidelijk en eerlijk

Deen hanteerde voornamelijk ronde prijzen en duidelijke acties zoals 50% korting of 2e gratis. Daarnaast werd het assortiment biologische producten continue uitgebreid en werd actief op de winkelvloer het gebruik van Fairtrade-producten gepromoot. Door de eigen productiebedrijven, talentvolle category managers en gediplomeerde vers-chefs in de winkels vond je unieke verse producten en kruidenierswaren in de winkels die nergens anders verkrijgbaar waren en waarvoor je speciaal naar een Deen supermarkt kwam.

MVO

Bij Deen was duurzaam ondernemen al meer dan 80 jaar vanzelfsprekend. Als familiebedrijf stond het midden in de samenleving. Door elke keer een klein beetje meer te doen, bleef Deen zich op een duurzame manier ontwikkelen. Het duurzaamheidsbeleid was opgedeeld in vijf hoofd pijlers: Duurzaam, Sociaal, Milieu, Gezondheid en Medewerkers.

Voedselbank

Al in 2011 zijn de eerste contacten met de voedselbank gelegd. Deen wilde voedselver-

spilling terugdringen, maar ook vanuit maatschappelijk oogpunt een bijdrage leveren en wat doen voor de medemens die het wat minder goed getroffen had. In de jaren die volgden kwam er iedere week een vrachtwagen van Deen bij de voedselbank met vooral zuivel, salades, kaas en vleesvervangers. Tijdens de coronaperiode is ook begonnen met rechtstreekse leveringen aan de voedselbanken in Zaanstad, Purmerend en Alkmaar en aan het distributiecentrum van de voedselbanken in Amsterdam. Ook op andere vlakken werd hulp geboden. Toen de voedselbank geteisterd werd door een muizenplaag en alle goederen het pand uit moesten, stelde Deen mobiele vriezers ter beschikking om de bevroren producten tijdelijk op te slaan.

Efteling

Bij het 75-jarig bestaan van Deen in 2008 pakte het bedrijf groots uit. De Efteling werd exclu-

Deen medewerkers met gezinnen bij de ingang van de Efteling

sief door Deen afgehuurd, alleen voor de eigen medewerkers en hun familie. Op een prachtig najaarsdag, op zondag 9 november, gingen alle medewerkers met hun partners en kinderen naar de Efteling in Kaatsheuvel, waar iedereen met heel veel plezier op terugkijkt.

Bronzen beelden Cor en Corrie Deen

In 2008 werden ter gelegenheid van het 75-jarig jubileum van het bedrijf twee prachtige borstbeelden onthuld van de oprichters van Deen. Cornelis en Cornelia kregen een prominente plaats op het hoofdkantoor aan de Kernweg. De onthulling vond plaats in het bijzijn van de familie Deen en alle bedrijfsleiders op het hoofdkantoor in Hoorn. Bij de entree hebben de grondleggers van de tot een concern uitgegroeide onderneming vele jaren gestaan.

Brand Wervershoof 1987

“Zes korpsen bestrijden brand in centrum van Wervershoof”. Er waren maar liefst honderd brandweelieden in touw in de nacht van 2 op 3 maart 1987 nadat er brand was uitgebroken bij de supermarkt van Deen in Wervershoof. Door de straffe wind moesten er uiteindelijk zes brandweerkorpsen in actie komen om het vuur te lijf te gaan. Veel woningen moesten uit voorzorg worden ontruimd in verband met brandgevaar en rookoverlast. Alles ging verloren.

Euro

De introductie van de euro op 1 januari 2002 betekende een zeer uitdagende operatie voor de medewerkers van Deen. Werkgroepen werden samengesteld en per filiaal werd een zogeheten ‘Euroteam’ opgezet, dat ervoor moest zorgen dat alle verkoop- en kassamedewerkers geïnformeerd en opgeleid werden. De eurobankbiljetten werden eind december 2001 door waardetransporteurs in de filialen afgeleverd. De muntstukken werden op Hoorn 80 afgeleverd. Kort na invoering van de euro bleek dat de geldautomaten in ons land alleen maar biljetten van 50 en 20 uitgaven, met als gevolg een groot tekort aan 5 en 10 eurobiljetten. Deen heeft deze biljetten toen onmiddellijk centraal besteld en de 1 miljoen euro aan biljetten laten afleveren op het hoofdkantoor, waarna de rayonmanagers met de eigen auto’s deze weer - in plastic Deentassen - naar de filialen brachten. Een ingrijpende gebeurtenis.

Supermarkt van het Jaar

In 2000 won filiaal Kersenboogerd aan de Sten Kentonhof de landelijke titel ‘Beste Supermarkt van het Jaar’. Om dit te vieren ging de hele winkel naar Euro Disney in Parijs.

Bronzen beelden
Cor en Corrie
Deen op het
hoofdkantoor

In 2012 ontvangt
Deen verschillende
oorkondes als beste
winkelketen

Op het Nationaal Food Congres van 2009 wordt Fons Deen uitgeroepen tot Foodmanager van het jaar

Beste winkelketen

Op het ING Retail Jaarprijs Gala van 2012 won Deen de Publieksprijs in de categorie Supermarkten. Het jaar erop viel Deen zelfs twee keer in de prijzen: 'Beste Winkelketen' en 'Leukste Winkel om bij te werken'. De jury vond de prestatie van Deen indrukwekkend.

Foodmanager van het Jaar

Op het Nationaal Food Congres van 2009 wordt Fons Deen uitgeroepen tot Foodmanager van het jaar. De snelle groei van de laatste jaren, samen met de hoge kwaliteit van de producten werden daarbij aangestipt. De initiatieven voor een betere wereld als de WNF spaaractie, de Deen Cup en de Jeugd Sponsoractie spelen zeker ook een rol. Erica Terpstra, die de huldiging voor haar rekening nam, zei bij die gelegenheid: *"Je boekt succes, maar je houdt dat succes niet voor jezelf. Je deelt het met de gemeenschap waar je bedrijfdeel van is."*

Beste bloemensupermarkt

De prijs voor 'Beste bloemensupermarkt' is diverse keren gewonnen door Deen. Het succes van de bloemen en planten bij Deen is ontstaan begin jaren '80 bij het kopen van een boek over snijbloemen bij boekhandel Stumpel. Samen met Nico de Haan begint Deen met de verkoop van bloemen in enkele filialen. Het blijkt een succes. De bloemen en planten zouden een succesvol onderdeel worden van de supermarkt. Mede door de dagelijkse verse inkoop vanuit Aalsmeer en de toenemende kennis op Hoorn 80 en in de winkels, wordt de verkoop steeds succesvoller. Deen bewijst dat je grote volumes bloemen en planten kunt verkopen in een supermarkt.

Klantvriendelijkste supermarkt

In 2020 was Deen de winnaar als klantvriendelijkste supermarkt van Nederland. Klanten beoordeelden de klantvriendelijkheid bij Deen met een 8,1. Daarmee stond Deen in de branche supermarkten op de eerste plaats en - mis-

schien nog wel knapper - in het overall klassement van klantvriendelijkste bedrijven van Nederland op een prachtige elfde plaats.

DEEN-cup

Deen was ook sponsor van FC Volendam, waar het een prima samenwerking mee had. In het stadion van Volendam vonden dan ook de finales plaats van de DEEN Cup. Het was een jongensdroom voor veel kinderen: voetballen in een echt stadion. Tijdens de DEEN-cup spelen spelertjes van verschillende verenigingen voorafgaand aan de thuiswedstrijden van FC Volendam een toernooi. Ook waren er de Eventweken bij FC Volendam. Het doel hiervan was om het project 'Deen Excelleert' bij winkelmedewerkers onder de aandacht te brengen. Daarnaast werd er veel tijd vrijgemaakt voor ludieke klantgerichtheidstrainingen. In de pauze werden er penalty's getraind op de keepers van FC Volendam. In hetzelfde stadion vonden ook de Supermarktmanagersdagen plaats. Een speciale dag voor alle supermarktmanagers met als doel het succes samen te vieren en ervaringen met elkaar te delen. Ook bij Van der Valk in Hoorn vonden deze gebeurtenissen plaats.

Sponsoring

Ontelbaar veel grote en kleine verenigingen en stichtingen konden rekenen op ondersteuning van Deen. Dat gebeurde financieel of met producten. Met het sponsoren van (lokale) verenigingen, kinderboerderijen e.d. is altijd een steentje bijgedragen aan een gezonde buurt en wereld. De maar liefst 15 keer georganiseerde Deen Jeugd Sponsor Actie vormde de kers op de taart. Bijna jaarlijks mochten 400 verenigingen rekenen op een financiële injectie voor de clubkas. De Jeugd Sponsor Actie begon ooit als 'Kassa voor de clubkas' in het jaar 2000. De uitreiking van de cheques werd gedaan in een circustent of grote sporthal. Inclusief uiteenlopende optredens. Later zijn de bedrijfsleiders persoonlijk naar de clubs gegaan om de cheque te overhandigen. Sport en Jeugd hebben altijd een centrale rol gespeeld in de sponsoring van Deen. In 2021 is de laatste marketingcampagne dan ook een Jeugd Sponsoractie geweest.

Maatschappelijke issues, lokaal of landelijk, werden vaak ondersteund door een inzamelingsactie vanuit Deen. Pink Ribbon, Stichting Kika, Bake for Life, Wereld Natuurfonds, de Voedselbank, Ouderenfondsen en in 2020 'Mondkapjes voor de Zorg' zijn slechts een greep uit

Eventweken bij FC Volendam

Het eigen opleidingshuis van Deen kent vele geslaagden, zoals te zien bij de diplomauitreiking

de vele cheques die Deen heeft uitgereikt aan goede doelen en bijzondere initiatieven.

Eigen opleidingschool

Het intern opleiden van medewerkers heeft bij Deen altijd centraal gestaan. Dit zorgde ervoor dat veel mensen vanaf de winkelvloer konden doorstromen naar hogere functies. Vaak konden met eigen mensen vacatures worden opgevuld op andere plekken binnen de organisatie. Zo is bijna 100% van alle supermarktmanagers intern doorgroeid en dat gold ook voor de hoofdkantoormedewerkers. Naast het eigen opleidingshuis, met onder andere MBO- en HBO-opleidingen, besteedde Deen ook veel aandacht aan omscholing om zo collega's een nieuwe uitdaging te kunnen bieden. De afgelopen decennia hebben vele honderden me-

dewerkers een vakgericht diploma behaald. Mede door het interne opleidingshuis heeft Deen medewerkers een mooie kans geboden om door te groeien. Het werven van nieuwe leidinggevendenden of specialisten was nauwelijks nodig, omdat het talent scouten met de interne klassen uiterst eenvoudig was. De massale uitreikingen van de diploma's vormden voor velen een hoogtepunt. De bekroning voor Deen zelf kwam tot uiting met het behalen van de titel 'Beste praktijkopleider'. Het overdragen van kennis en ervaring was bij Deen in goede handen.

Pand gekraakt

In 1980 kocht Deen de oude pastorie in Zwaag met het plan hier een supermarkt te vestigen. De Raad van State verleende geen medewerking en het pand werd vervolgens gekraakt. Deen bleef natuurlijk druk uitoefenen totdat het pand plotseling in brand stond. Deen werd korte tijd verdacht van brandstichting en de directie werd ondervraagd door de politie. In 1983 opende Deen uiteindelijk het twaalfde filiaal op de plek van de voormalige pastorie.

Afscheidsboek

Ter gelegenheid van het afscheid kregen alle medewerkers het door Deen zelf uitgegeven boek 'DEEN supermarkten, 88 jaar in beeld'. Daarin is alles terug te vinden over de geschiedenis van het bedrijf, de hoogtepunten, de filialen, de medewerkers en andere informatie.

Wie jarig is trakteert!

Tot slot nog een woord van dank van Fons Deen, de man die zo ontzettend veel heeft betekend om van de plaatselijke onderneming een concern te maken met bijna tienduizend medewerkers. *“Ik kijk met heel veel plezier terug op alles wat we bereikt hebben. We hebben als familie een verschrikkelijk moeilijke knoop moeten doorhakken met de verkoop van ons prachtige familiebedrijf. De visie naar de toekomst, de te verwachten ontwikkelingen en de hiermee gemoeide investeringen, speelden hierbij – zoals eerder aangegeven – een belangrijke rol. We zullen het missen. Het gevoel dat we als één grote familie samenwerkten, op de winkelvloer, in het distributiecentrum en op het hoofdkantoor, waar we lief en leed hebben gedeeld. We hebben keihard gewerkt en gezamenlijk successen behaald. Dat daar een eind aan is gekomen is voor iedereen, zeker ook voor ons als familie, slikken. Maar de trots en dankbaarheid overheersen.”*

Met dank aan: Hans Rijswijk (Jaarboek Westfries Genootschap), Fons Deen en medewerkers van Deen.

Bij het 50-jarig jubileum in 1983 ontvingen Cor en Corry Deen een fotocollage met alle 16 winkels erop

De uitstraling van een Deen supermarkt in 2006

EEN BEZOEK AAN HET BEDELAARSGESTICHT VAN HOORN

PETER VAN DER BAAN

Deel 3

Oorzaken en oplossingen van het bedelaarsprobleem

In twee voorgaande artikelen volgden wij de belevenissen van de twee jonge Leidse studenten Jacob van Lennep en Dirk van Hogendorp. In het voorjaar van 1823 bezoeken zij, samen met de Hoornse advocaat Pan, het bedelaarsgesticht van Hoorn op het Oostereiland. Zij raken onder de indruk van de droevige verhalen van die armoedige schepsels, maar vergeten die al snel als zij een genoeglijke avond beleven in de mooie tuin van advocaat Pan in het fraaiste stukje van Hoorn, de buitens van de welgestelde burgers voorbij de Koepoort. De volgende dag vervolgen de heren studenten hun wandel- en inspectietocht door Nederland en belanden uiteindelijk in de barre woestenijen

van Drenthe en Overijssel. In de strafkolonie Ommerschans kantelt hun hardvochtige oordeel over het lot van de arme verschoppelingen en kunnen zij met eigen ogen de destijds meest voor de hand liggende oplossing van het pauperprobleem aanschouwen.

Met het verkeerde been uit bed

Helaas hebben de studenten een slechte nacht. In de nabij de bedelaarskolonie Frederiksoord gelegen herberg moet Dirk van Hogendorp op een kermisbedje op de grond slapen. Daar voelt hij de tocht stevig trekken door de kieren tussen de planken. Hij doet geen oog dicht. De hele nacht waait het stevig, een staldeur slaat onophoudelijk open en dicht en de eigen kamerdeur wordt regelmatig per ongeluk geopend door verdwaalde gasten uit de herberg. Met het verkeerde been stappen de beide studenten uit bed en gaan op weg naar de bedelaarskolonie. Door hun slechte humeur vinden zij al gauw

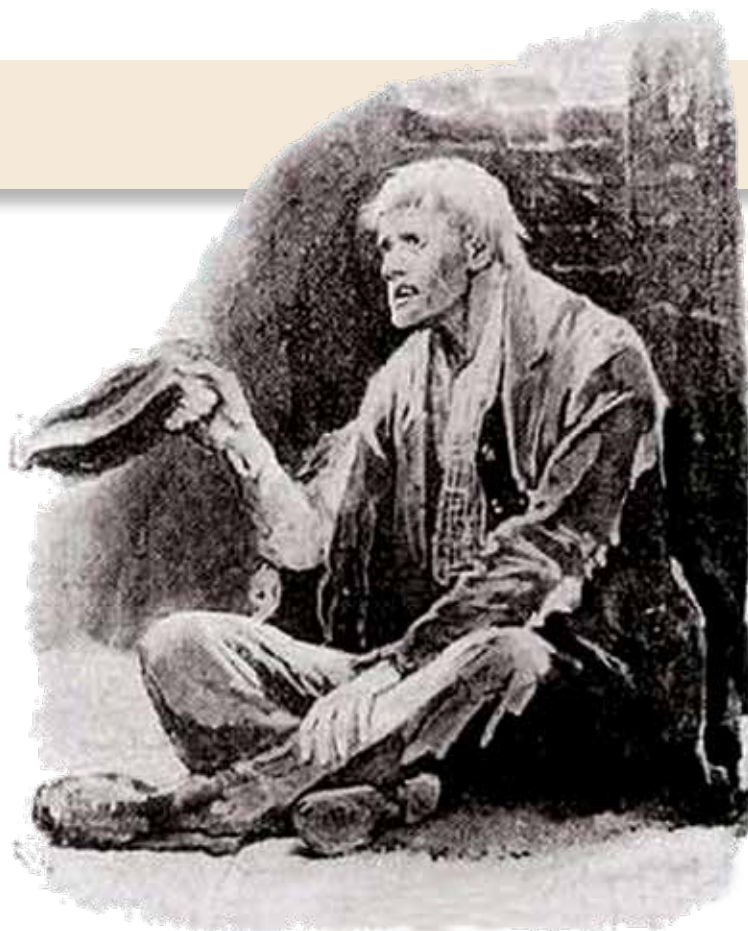

dat er in dat oord van alles niet deugt. Het oordeel over het reilen en zeilen van de kolonie is vrijgunstig, maar veel bezwaren zijn er bij Van Lennep en Van Hogendorp over de godsdienst en de zeden. Zij maken zich bijzonder druk over de 'schandelijke kerkverordening' van Frederiksoord. Deze bepaalt dat de plicht om ter kerke te gaan slechts door één lid van een gezin vervuld dient te worden. Het verfoeilijke gevolg is dat de huisvaders in alle gemoedsrust een pijpje voor hun huisdeur smoren, terwijl ze vrouw en kinderen naar de kerk sturen.

Wat de studenten flink tegenstaat is de oneerbiedige houding van de ex-bedelaars in de kerk. Die is 'onverschillig en lauw.' De rooms-katholieke priester is een karikatuur van zichzelf. 'Hij is voortdurend te vinden op kermissen en feesten, zit bijna de hele dag in de herberg en laat zijn kudde lopen.' Over het onderwijs denken zij evenmin gunstig: er is te veel aandacht voor aardrijkskunde en vaderlandse geschiedenis. 'Wat voor nut hebben die voor mensen die bestemd zijn om achter de ploeg te lopen of de schop in de hand te nemen? Maken deze vakken hen niet ontevreden met hun lot? Brengen ze hun gedachten niet op zaken die voor hen onnodig zijn?', zo vragen zij zich af. Er valt nog veel te verbeteren in de ogen van de toch wel wat pedante studenten.

Een traan uit de ogen

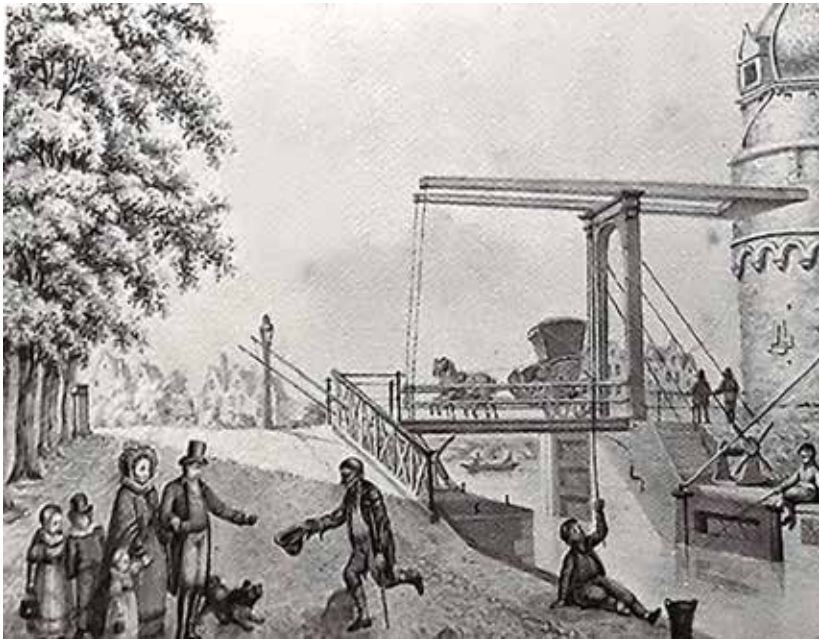
De wandelende heertjes trekken verder naar Ommerschans in het aangrenzende Overijsselland om hun beeld van de bedelaars verder te bepalen. Deze 'onheilstichting' is een strafkolonie waar de veroordeelde paupers heengezonden worden. Jacob en Dirk nemen de moeite om aldaar goed naar de verhalen van de armzaligen te luisteren. Hun beeld gaat kantelen. De reizende vrienden merken al snel dat de gewezen bedelaars niet vrijuit durven te praten. Zij nemen hun taak als inspecteur nu bloedserius en dringen aan. Ze komen werkelijk onder de indruk van de bittere ellende die zij in deze

strafkolonie aantreffen en vragen door.

Een klein jongetje uit Rotterdam moet van zijn vader uit bedelen gaan omdat vader 'lam' is en niet kan werken. Het jongetje wordt gesnapt en verdwijnt naar Ommerschans, zonder dat zijn ouders enig idee hebben waar hij is gebleven. Een verbannen Duitser wordt als kwakzalver opgepakt. Niet geheel ten onrechte, want van alle hem voorgelegde kruiden en etenswaren weet hij alleen een krop sla te herkennen. Dit kost hem zijn vrijheid. Een 70-jarige vrouw heeft bij haar dochter een zak aardappelen gehaald. De veldwachter gelooft dit niet en stuurt haar linea recta naar Ommerschans. Een arbeider komt dodelijk vermoeid van zijn werk en valt midden op straat flauw. De marechaussee pakt hem op als landloper en stuurt hem naar de strafkolonie. Zijn vrouw en kinderen weten van niets, horen niets meer van hem en kwijnen weg door gebrek. De willekeur der dienders en het onrecht blijven evident. Ook het patroon van een vruchteloze zoektocht naar werk en daardoor gedwongen bedelarij wordt vele malen herhaald.

De studenten zijn er kapot van. Van Lennep vertelt in zijn verslag het volgende: 'Stilzwij-

gend keken wij elkaar bij het naar buiten gaan aan en knipperden een traan uit de ogen. Mijn gemoed zat vol'. De uren in Ommerschans behoren tot de verdrietigste die Van Lennep ooit heeft meegemaakt. Hij dankt God dat hij in de gelegenheid is geweest om de inrichting goed te kunnen bekijken. 'O! Dat onze zwakke pogingen het lot van die rampzaligen mogen verzachten en de blinddoek van de ogen zal rukken van degenen die vooringenomen oordelen', verzucht hij. Van Lennep verwoordt al zijn emoties en ervaringen alweer in een vrij ondoorgroendelijk gedicht. Toch staan tussen de regels door de oplossingen voor het bedelaars- en pauperprobleem, zoals hij en Van Hogendorp dit zien. Het is geheel in de traditie van de Reveillisten en hun uiterst conservatieve leermeester Willem Bilderdijk. Ik vertaal het een en ander als volgt:

Roofzieke zwerverskliek

Voed de bedelaars op als vrome Christenen en handel als boven hen gestelden zelf ook – vanuit een intrinsieke motivatie – als een goed Christen. Orde en tucht zijn nodig. De behoeftigen moeten hulp krijgen, maar de 'luiერიკ' dient steun te worden ontzegd. De kinderen

der bedelaars dienen hun plichten te kennen, maar hebben ook recht op goed godsdienstonderwijs. Laat ze derhalve niet te hard werken, zodat zij 's avonds nog fris en vrolijk naar school kunnen. Zoals we eerder al konden lezen, kunnen vakken die de onwetende kinderen opstandig kunnen maken beter niet worden gegeven. Armen hebben recht op loon voor hun dagelijks brood, maar niet de zwervers die bedelen en brutaal en onbeschaamd de dorpen aflopen. Die 'roofzieke zwerverskliek' dient hard te worden aangepakt. Maar aan de andere kant moet je ook geen onschuldigen oppakken en zonder vonnis gevangen zetten, zoals uit de verhalen van Ommerschans blijkt. Haal gehuwden niet uit elkaar (zoals in het gesticht in Hoorn), terwijl tegelijkertijd een zedeloos geboefte 'zich overgeeft aan geile behoeften en schandelijk de wet en orde tart.'

Een barre uithoek

De bedelaarskoloniën in de destijds bijzonder onherbergzame provincies Drenthe en Overijssel waren in 1818 opgericht door generaal Johannes van den Bosch, een onvermoeide voorvechter van de goede zaak. Hij was tevens een groot charmeur, zodat hij veel mensen voor zich en zijn zaak wist te winnen. Het ambitieuze plan van Van den Bosch was om de heersende armoede te bestrijden door de stichting van landbouwkoloniën in onherbergzame gebieden. Armoedige stedelijke gezinnen zouden in deze optiek worden omgeschoold tot boer. De arme paupers cultiveerden enerzijds de wildernis en werden anderzijds opgeleid 'tot ene hogere beschaving, verlichting en werkdadigheid.' Van de Maatschappij van Weldadigheid, die de koloniën beheerde, kregen de arme gezinnen kleding, een gemeubileerde woning, een koe en een stukje land. De kleine huisjes stonden op een regelmatige afstand netjes in het gelid langs kaarsrechte wegen. Er waren ook schooltjes om het geheel te complementeren. Deze investeringen van de Maatschappij moesten de kolonisten op termijn terug ver-

dienen door landbouwoverschotten te produceren. Voorwaar een mooi plan, een vroegtijdige win-win situatie, waaraan Johannes van den Bosch dag en nacht werkte. Hij was een wervelwind, een doener en aanpakker. 'Ik ben nimmer besluiteloos en draal nog minder' wist hij van zichzelf te zeggen.

Door filantropie overmande Zuiderzeestad

In het begin omarmde iedereen in het Koninkrijk van koning Willem I het plan van de onvermoeibare generaal. Ook Hoorn deed enthousiast mee. Binnen één week na de oproep in juli 1818 om financieel te investeren en alvast arme gezinnen te selecteren voor een enkeltje naar de koloniën, had de vervallen VOC-stad als een van de eersten in het land een subcommissie opgericht. Voorzitter en penningmeester was een nazaat van de beroemde Hoornse kroniekschrijver Velius, te weten burgemeester Thimon Velius Baert. Hij wist 126 regionale contribuanten bij elkaar te krijgen die beloofden één stuiver per week af te dragen. Jaarlijks bracht dat zo'n duizend gulden op, waarbij nog

vele losse giften opgeteld konden worden. Het was een behoorlijk bedrag dat de Hoornse gemeenschap opbracht als we bedenken dat een arbeider uit die tijd ongeveer 50 cent tot één gulden per dag verdiende.

Maar helaas ontstonden al vrij snel de eerste scheurtjes in de relatie tussen de door filantropie overmande Zuiderzeestad en de steeds machtiger wordende Maatschappij van Weldadigheid. De contributies uit Hoorn en omstreken verminderden. In 1821, drie jaar na de start, had de stad al een schuld van 2000 gulden bij de Maatschappij. Penningmeester Velius Baert had in zijn enthousiasme vage toezeggingen als zekere inkomsten geboekt. Hij twijfelde er niet aan dat het geld gauw zou komen. De contribuanten dachten daar anders over. In 1823 waren er nog 95 over, maar zo stelden zij: 'we willen best een keer geven, maar dan moet het ook klaar zijn'. Was dit West-Friese nuchterheid of Hollandse gierigheid? De 2000 gulden heeft de Maatschappij nooit ontvangen. Dit maakte de verhoudingen tussen Hoorn en de Maatschap-

pij van Weldadigheid er niet beter op. Een volgend incident kondigde zich al aan.

Gehakketak en gekrakeel

Naast de kleine boerderijtjes voor de armen bouwde de Maatschappij al vrij snel ook gestichten, in 1822 voor bedelaars en in 1823 voor weeskinderen. Ook de landlopers en bedelaars, die helemaal onderaan op de maatschappelijke ladder stonden, moesten tot bruikbare burgers gemaakt worden. In tegenstelling tot de armen moest dit gebeuren door zware arbeid en strenge tucht. Zoals we konden zien, denken Van Lennep en Van Hogendorp er precies hetzelfde over. De armen werden uitgenodigd om naar de koloniën te komen, maar voor de bedelaars en weeskinderen deed de Maatschappij een beroep op de weeshuizen, tuchthuizen en bedelaarsgestichten in den lande. Dit beroep was redelijk dwingend, want koning Willem I had Ommerschans uitgeroepen tot officieel gesticht voor alle bedelaars en hij betaalde eveneens de militairen om de arme scharrelaars te bewaken. De band tussen koning Willem I en generaal Van den Bosch bleek sterk en innig. Hoorn sputterde flink tegen en wilde haar eigen bedelaars uit het gesticht op het Oostereiland niet sturen. Koning Willem I maakte op 9 juli 1823 resoluut een einde aan het gehakketak en gekrakeel. Als vriend en weldoener van de Maatschappij laat de uitkomst zich raden. Hoorn moest iedereen die nog maar een beetje tot werken in staat was direct naar Ommerschans sturen. Alleen de gebrekkigen, zieken en bejaarden mochten achterblijven. Hoorn legde zich erbij neer. De stad had het steekspel om de tot werken in staat zijnde bedelaars verloren. Het op zich al rammelende verdienmodel hield niet lang meer stand met alleen nog maar wat gebrekkigen in huis. Vier jaar later, in 1827, hield men er definitief mee op. De laatste nooddruftigen werden naar de Maatschappij gestuurd. Daarvoor, in 1825, moest de stad ook al de eigen wezen afstaan.

Verkommeren in armoedige plaggenhutten

De Maatschappij van Weldadigheid hield het tot 1859 vol. Toen leed het initiatief definitief schipbreuk en moest de Nederlandse staat het overnemen. De inkomsten bleven tegenvallen en de Maatschappij moest steeds weer geld lenen om de koloniën in stand te kunnen houden. Het kostte veel tijd, geld en moeite om tucht en orde te handhaven. Rond de koloniën ontstonden zogenaamde 'desperado'-koloniën, die werden bevolkt door weggestuurde kolonisten die verkommerden in armoedige plaggenhutten. Misoogsten en instortende graanprijzen gaven het op zich goed bedoelde werkverschaffingsinitiatief de genadeslag.

Een Hoorns initiatief van werkverschaffing had veel betere papieren. De Vaderlandsche Maatschappij, opgericht in 1777 door de Hoornse predikant, koopman én filantroop Cornelis Ris, spreidde heel bewust de economische risico's die nu eenmaal aan werkverschaffing van veelal ongeschoolde paupers verbonden waren. De veelal verliesgevende filantropische activiteiten van de Vaderlandsche moesten worden ondersteund door winstgevende activiteiten, een filantropisch paradijs kan je niet bouwen op een economisch kerkhof. Helaas koos het bestuur van de Vaderlandsche voor de verkeerde mogelijkheden om winst te maken: walvisvangst en scheepsbenodigdheden. De walvissen lieten zich echter niet meer gemakkelijk vangen en de scheepvaart lag op zijn gat. Hadden ze maar in kaas en zuivel geïnvesteerd, denken we nu.

De economie van Hoorn kwam er langzaam maar zeker bovenop doordat het een streekfunctie ging vervullen. Deze autonome economische ontwikkeling werd gestimuleerd door de West-Friese boeren die een goede prijs kregen voor hun kaas en zuivel. De twee studenten zagen dat ook al en zij spreken van de zucht naar weelde van de boerenstand. Ook de mooie

en rijke boerderijen op het West-Friese platteland kunnen hun bekoring wegdragen.

Dood tijdens wandeltocht

Hoe is het afgelopen met de hoofdrolspelers in dit verhaal? De wandelende studenten zullen elkaar na hun tocht door Nederland nooit meer zien. Dirk van Hogendorp raakt in de vergetelheid. Nooit komt hij uit de schaduw van zijn vader de 'koningmaker' en van zijn beroemde oom en naamgenoot. Jacob van Lennep leeft een rijk en voldaan leven. Hij is nadrukkelijk betrokken bij de verdere ontwikkeling van Nederland (het Noordzeekanaal en de Amsterdamse waterleiding) en wil het Nederlandse volk verheffen door een gekuiste versie van de Max Havelaar uit te geven. De geschiedenis is ironisch. In 1868 valt hij dood neer tijdens een wandeltocht in Oosterbeek.

De Hoornse advocaat Pan vertrekt naar Drenthe waar hij zich als hobby bezighoudt met het schrijven over geschiedenis, oudheden en bijgeloof. Als hij langzaam maar zeker doof wordt, keert hij terug naar Hoorn. Historicus Geert Mak vertelt het ietwat vreemde verhaal dat plantsoenmedewerkers nog steeds botten en schedels vinden in de perken rondom de Hoornse Grote Kerk, waar in het begin van de negentiende eeuw het kerkhof was gesitueerd. Maar op het Oostereiland was ook een begraafplaats waar de bedelaars werden begraven als zij niet naar de Medische School werden gereden. Archeologen hebben er nog naar gezocht, maar er zijn geen botten gevonden. Het voormalige bedelaarsgesticht op het Oostereiland is lange tijd een gevangenis gebleven, maar is nu prachtig gerenoveerd en ontwikkeld. Wat we in het aldaar gelegen Museum van de Twintigste Eeuw te zien krijgen is voor ons al niet meer dan ouderwetse nostalgie, maar zou voor de studenten Van Lennep en Van Hogendorp pure science fiction zijn.

Bibliografie

- G. Mak en M. Mathijsen: De zomer van 1823; Lopen met van Lennep; Dagboek van zijn voetreis door Nederland, Zwolle 2000
Ach lieve tijd; Zeven eeuwen Hoorn en zijn bewoners, Zwolle 1987
C.P. Schrickx en D.M. Duijn: Zeelieden, bedelaars en gevangenen op een eiland in de Zuiderzee; Cultuurhistorie en archeologie van het Oostereiland in Hoorn, Hoorn 2020
W. Schackmann: Hoorn en de landbouwkolonien en de trieste geschiedenis van apothecar Jacob van Marken; Oud Hoorn 2010/1
L. Jonkhoff en W. Jeeninga: De Vaderlandsche Maatschappij; Filantropie in Hoorn, Hoorn 2021
K. ter Laan: Letterkundig Woordenboek voor Noord en Zuid (1952)

Wikipedia:

Landlopers
Koning Willem I
Maatschappij van Weldadigheid
Johannes van den Bosch
Jacob van Lennep
Dirk van Hogendorp

Illustraties:

Google, afbeeldingen
Bedelaars begin negentiende eeuw

EUROPESE ARCHITECTUUR PAST NA DERTIG JAAR NOG

MARTIN MENGER

Het bijzondere aan het woningbouwproject 'Gasfabriek' is dat het dertig jaar na de bouw lijkt alsof het er al veel langer staat. Over Deense architectuur in hartje Hoorn.

Jaap van der Hout heeft niet alleen als voorzitter van de vereniging Oud Hoorn een uitgesproken mening over het aparte woonproject, ingeklemd tussen de Gasfabriekstraat, de G.J. Henninkstraat en het Gerritsland. Als een van de Hoornse stedenbouwkundigen kijkt Van der Hout al in 1987 ook met meer dan warme belangstelling naar wat er allemaal mogelijk is op het voormalige gasfabrieksterrein in hartje Hoorn. Ruim dertig jaar later is dat niet veranderd.

Goed twee jaar later worden de (bouw)plannen voor het Jeudje al concreter. Begin 1989 worden de kantoren en de oude, statige werkplaats van de gasfabriek gesloopt. In hartje Hoorn ontstaat een gat, maar er komt een bouwplan voor in de plaats. En wel een Deens ontwerp voor de Hoornse binnenstad met Europese allure. Begin 1991 opent prins Claus het project Gasfabrieksterrein officieel. Dertig jaar na dato wonen de mensen nog steeds met veel plezier in een aparte, mooie plek in de binnenstad.

Prins Claus
opent het project
Gasfabrieksterrein

Jaap van der Hout
als bouwkundige

Uitgewoond

Halverwege de jaren tachtig. Er moet iets met het Gerritsland en later het Jeudje gebeuren. Het is uitgewoond, de oude werkplaats van de gasfabriek staat te vervallen. Natuurlijk komen er dan geluiden om de laatste oude gashouder te beschermen. Maar dat blijkt onhaalbaar. Er worden plannen gemaakt om hier met woningbouw de stad weer een oppepper te geven.

Dat alles komt in een stroomversnelling wanneer prins Claus het startsein geeft voor de Europese Prijs voor de Architectuur. Prins Claus is op dat moment voorzitter van de SEAP, de Stichting Europese Architectuur Prijsvraag, een Nederlandse organisatie. De aftrap doet hij nota bene in het Westfries Museum in Hoorn. De uitdaging is op dat moment dat allerlei steden in Europa met potentiële projecten wachten op een goede architectonische invulling. Het idee is om architecten uit heel Europa naar projecten in andere landen te laten kijken. Het Hoornse gemeentebestuur grijpt de kans op een dergelijke impuls van 'buitenaf' gretig aan.

Doorsnee

Zo komt het dat het voormalige gasfabrieksterrein naar voren wordt geschoven, als er in West-Europa wordt gekeken naar een doorsnee stad. Als het om de bevolking gaat, komt volgens deskundigen Hoorn als het ideale 'doorsnee' voorbeeld bovendrijven. Eind jaren

ALTIJD NAADLOOS IN HOORNSE BINNENSTAD

tachtig blijkt dat ook voor de bouwopgaaf: „We moesten meer huizen bouwen in de stad, maar dan wel op een manier die zou passen bij de schaal van de stad”, blikt Jaap van der Hout dertig jaar later terug.

Eigenlijk worstelt elke Europese stad – groot of klein – met die uitdaging. Er komt veel interesse vanuit het buitenland voor het Hoornse project. Zeker 27 architecten schetsen hun visie voor de invulling. Een daarvan is de Deense architect Nils Sigsgaard. De man was in zijn eigen land vooral bekend vanwege gewaagde ontwerpen voor scholen en zwembaden. In hartje Hoorn pakte hij uit met een ontwerp voor 53 woningen, verdeeld over een woontoren en een vleugel waar gemeenschappelijke ruimtes voor de huurders zijn toegevoegd.

Schot in de roos

Zijn ontwerp wordt door de jury als beste beschouwd. Bij de juryleden hoorden de toenmalige wethouder Arie Sijm en stedenbouwkundige Jaap van der Hout. “Er was geen twijfel, dit was echt een schot in de roos”, weet Van der Hout nog. “Dit ontwerp paste als een handschoen. Het volgde de rooilijn van de oude bebouwing. En je ziet dat Sigsgaard heel goed wist waar de omringende steegjes en straten lagen: je ontdekt overal doorkijkjes op de oude stad.”

Wat ook opvalt, is dat Sigsgaard een snuffel Deense smaak aan de Hoornse stampot toevoegde. Gesausde muren, leien daken, metaal, inspringende muurgedeeltes: de vorm en het materiaal is in zekere zin erg on-Hollands. „En toch past het perfect, het hele plan voegt zich moeiteloos naar de binnenstad.” Toegegeven, de vereniging Oud Hoorn was destijds niet echt gecharmeerd van de hoogbouw (vier etages) in de stad. “Toch beseft iedereen nu dat ook dit project in het ’netwerk van de stad’ past”, aldus Van der Hout, tegenwoordig zelf de voorzitter van Oud Hoorn. “Het is echt een aanwinst.”

Kleinbehuisden

Een van de 'eigenaardigheden' die de Deense architect inbracht, is dat in de flat en in de vleugel aan het water van de Vollerswaal ook gemeenschappelijke ruimtes zijn ingebracht. Hier woon je als huurder dus in een appartement, met een gemeenschappelijke binnenruimte en bijvoorbeeld een grote keuken. De architect vond dat je bijvoorbeeld ook wasmachines als kleinbehuisden best gezamenlijk kon gebruiken. De ruimtes zijn er wel, maar het gebruik is toch meer toegesneden op het gebruik in Hoorn.

De huurdersclub gebruikt wel de vergaderkamer op de begane grond. Een van de bewoners van de flat aan de Gasfabriekstraat is Ruud Grollé (69). Hij woont bovenin op de vierde etage en is al 12 jaar in z'n nopjes met de woonruimte. “Het bevalt me hier prima”, vertelt hij. “Niet alleen omdat ik een geweldig uitzicht heb, maar ook omdat het allemaal best prettig is ingericht. Er is een lift, en we hebben later ook een intercom gekregen. Mijn kinderen zeggen nu ook 'pap: je moet hier gewoon nooit meer weggaan'.”

Hoornse lol onder Deens dak

Een modern, kunstzinnig en bij vlagen pimpelpaars interieur en een bewoonster die er van meet af aan woont: Gitta Duinmaijer (90) wil voor geen goud weg uit haar huisje in de binnenstad.

Architect
Nils Sigsgaard

Woningbouwproject
'Gasfabriek'

Hier is sprake van Hoorns woonplezier en lol, maar dan in Deens design. “Volgens mij zijn Peter Hart en ik de eersten die hier een woning kregen toegewezen”, vertelt de Hoornse. De aanleiding voor Git om te verhuizen was de dood van haar echtgenoot. Het werd tijd voor een nieuwe start, in een huis zonder herinneringen.

Kort en goed: dertig jaar later heeft de bewoonster – met hulp van de zoons – in het ontwerp van Niels Sigsgaard een indrukwekkende collectie nieuwe herinneringen gemaakt. De architect was eigenzinnig, maar deze bewoonster ook. Een traplift is de enige concessie aan de leeftijd, de rest – en zeker het interieur – is hardnekkig eigentijds.

De vormgeving van de huisjes, het hele project? Precies wat mevrouw Duinmajer graag wilde. “Omdat je van meet af aan in een buurtje woont,

waar de mensen elkaar kennen”, vertelt ze. “Veel wandelaars die een rondje door de binnenstad maken, komen hier langs. Omdat het sfeer heeft. Het is net een klein dorp.”

Volgens de kinderen heeft ze ‘fantastische buren’ die een oogje in het zeil houden, zodat de 90 lentes jonge Hoornse hier nog steeds fier zelfstandig woont. “Dit is een m’n eigen plek, in een apart complex”, klinkt het tevreden. “Ik vind het geweldig dat jong en oud door elkaar woont.” Intussen is ze het bezorgpakketten-verzamel-punt van de G.J. Henninkstraat geworden.

Weggaan is er dus niet bij voor Gitta. “Dit bevalt mij geweldig. En het verloop onder de huurders is hier na dertig jaar nog steeds opvallend klein, dat zegt ook veel. Sterker nog, volgens mij staan er honderden mensen op de wachtlijst. Ik begrijp wel waarom.”

Gitta Duinmajer

HOORN IN HET JAAR 1572

ARNOUD LANSDAAL

Het jaar 2022 is voor Nederland een gedenkwaardig jaar. Het is dan precies 450 jaar geleden dat een belangrijke gebeurtenis in de ontstaansgeschiedenis van ons land plaatsvond. Menigeen zal het jaartal 1572 herkennen en dan specifiek de datum 1 april. Op die dag verloor de Spaanse hertog Alva, landvoogd van de Nederlanden (namens de Spaanse Koning Filips), de Zuid-Hollandse plaats Den Briel en dat gaf de aanzet tot 'de geboorte van Nederland'.

Hoe ging het in Hoorn tijdens dat jaar? In dit artikel kijken we naar de gebeurtenissen in onze stad. Wat ging er daaraan vooraf, wat gebeurde er precies in de stad en wat voor gevolgen had dat? Een belangrijke bron voor de Hoornse verhalen is de kroniek van Theodorus Velius. Hij werd trouwens in 1572 geboren. Dat kan geen toeval meer zijn.

Opstand in het land

Het jaar 1572 is van groot belang voor ons land. Het jaar markeert een keerpunt in de Tachtigjarige Oorlog (1568 - 1648). Het was een heftige strijd: oorlog en deels ook burgeroorlog. Elke stad in de Nederlanden speelde hierin zijn eigen rol en heeft zijn eigen herinneringen. Sommige bleven de landsheer, koning Filips II van Spanje, trouw. Andere namen deel aan een opstand onder leiding van Willem van Oranje.

De onrust in de Nederlanden begon al voor 1572. Sommige edelen, onder wie Willem van Oranje, vonden dat de landsheer hun belangen niet goed behartigde en pleitten voor meer tolerantie voor andere geloofsrichtingen. In 1566 ontstond een golf van vernielingen van katholieke kerken en kloosters: de Beeldenstorm. De katholieke Filips II sloeg hard terug en arresteerde velen, onder wie de graven Egmond en Horne die in 1568 onthoofd werden. Willem

van Oranje kon op tijd ontsnappen en bereidde een invasie voor. Zijn eerste succes werd de overwinning in de Slag bij Heiligerlee. Het duurde echter nog tot 1572 voordat zijn opstand echt voet aan de grond kreeg.

Op 1 april 1572 namen opstandelingen (ze werden Watergeuzen genoemd) bij toeval Den Briel in. Verschillende steden besloten Oranjes plannen te gaan steunen. Vanaf dat moment was het oorlog, burgeroorlog zelfs. Steden, families en vrienden stonden geregeld lijnrecht tegenover elkaar. Tolerantie bleek, ook voor opstandelingen, geen vanzelfsprekendheid. Soldaten van zowel Filips II als de opstandelingen trokken plunderend en verwoestend door stad en platteland. Overal in de Nederlanden werden steden en platteland veroverd en weer heroverd, van Zeeland tot Groningen, van Friesland tot Limburg en van Brabant tot Holland.

De inname van Den Briel door de Watergeuzen in 1572 was het startsein voor verschillende an-

Hertog van Alva
Spaans generaal
en gouverneur van
de Nederlanden
aan het begin van de
Tachtigjarige Oorlog

Een jonge
Willem van Oranje

dere steden en dorpen in Nederland om onder leiding van Willem van Oranje in opstand te komen tegen de Spaanse koning. Na Den Briel volgden Vlissingen (7 april) en Veere (3 mei). In West-Friesland bleef dit niet onopgemerkt, Enkhuizen en Hoorn begonnen zich te roeren. De raad van Enkhuizen twijfelde in eerste instantie, maar de burgers van die stad namen het initiatief. Geholpen door krijgsvolk uit Den Briel, onder wie de Vlaamse edelman Jacob Cabelliau en de latere gouverneur Diderick Sonoy, gingen ze voortvarend te werk. Ze namen admiraal Fransoys van Boshuysen, in dienst van de hertog van Alva, gevangen, sleepten geschut mee naar het stadhuis, verjoegen zonder enige tegenstand de stadsbestuurders, namen de burgemeesters gevangen en staken de vlag van de prins uit op de poorten. De soldaten van koning Filips ontvluchtten de stad. Na een aantal onrustige weken kregen de burgers hun zin: de stad Enkhuizen koos op 21 mei voor de prins.

Hoe ging het in Hoorn?

In Hoorn was het niet veel rustiger dan in Enkhuizen. Zeer velen in de stad waren te porren

voor verandering, de meesten vanwege de grote haat die zij hadden tegen de hertog van Alva. Men snakte naar een kans om deze hertog af te vallen en de stad weer in handen te helpen van haar vroegere stadhouder, de prins van Oranje. Velen bewaarden goede herinneringen aan zijn fatsoenlijke wijze van regeren.

Begin mei overhandigde edelman Gerrit van Berckenroode een brief van de prins aan de vier burgemeesters van Hoorn. De brief was al op 20 april geschreven, maar in die dagen duurde het wel even voordat een brief op zijn bestemming was. De prins liet weten zich met hart en ziel in te zetten voor de goede zaak en dat hij zich sterk maakte om de vrijheid van geweten en de vroegere privileges aan de burgerij terug te geven. Hij vroeg het stadsbestuur de stad in handen van zijn krijgsvolk te geven, zodat Hoorn bevrijd kon worden. Hij beloofde geen belastingen op te leggen, geen schade te veroorzaken, de privileges en rechten te laten behouden, de stad bij te staan en te beschermen tegen al het geweld van de overheerser.

De brief was natuurlijk uitgebreid onderwerp van gesprek, maar de burgemeesters lieten in eerste instantie alles bij het oude. Men wilde de ontwikkelingen in Enkhuizen afwachten, maar er was meer waardoor men niet meteen enthousiast reageerde. De hertog van Alva was bepaald niet populair, maar in de plannen van de prins had men evenmin groot vertrouwen. Het stadsbestuur ging zelfs zover dat ze enkele vaandels soldaten in Hoorn opnamen omdat gevreesd werd dat de bevolking het initiatief zou nemen tot een ommekeer.

Roerige Pinksterdagen

De raad benaderde Horinees Jan Symonsz. Rol, vice-admiraal van de vloot van koning Filips, om de bestuurders terzijde te staan. Daarnaast werd de graaf van Bossu, admiraal van de Spaanse vloot, gevraagd soldaten te leveren. Zelf zorgde men voor kruit en andere oorlogs-

benodigdheden. Op de donderdag voor Pinksteren (in 1572 was dat op 22 mei, een dag nadat Enkhuizen voor de prins had gekozen) liet Rol al het geschut bij de poorten van de stad en de wallen weghalen om alles vervolgens bij het stadhuis te installeren. Men rekende er op dat er burgers zouden zijn die zich gingen verzetten tegen de komst van soldaten in de stad. Met het geschut zou de boel onder controle gehouden kunnen worden. Het effect was echter averechts. Een grote menigte vroeg aan Jan Symonsz. Rol waarom het geschut verplaatst was. Rol gaf daar geen adequaat antwoord op en dreigde een ieder die hem meer zou vragen zelfs dood te steken. Dit nam de bevolking hem zeer kwalijk en een deel van de meute ging huiswaarts om gewapend en al terug te keren. Er waren die dag veel mensen op straat vanwege de pinkstermarkt. Toen de gewapende burgers zich onder het marktpubliek mengden ontstond er paniek. Velen vluchtten alle kanten op, vensters en deuren werden dichtgeklapt en men verborg zich zo goed mogelijk. Rond 8 uur begon de trompetter vanaf de toren onverwachts te blazen en dat veroorzaakte een nog grotere verwarring. Was dit een teken om hen te verraden? Woedend werden de trappen van het stadhuis beklommen en men eiste uitleg van de burgemeesters die op dat moment nog in overleg waren. De vriendelijke woorden van de burgemeesters waren bedoeld ter geruststelling, maar ze hielpen niet. Op de man af werd gevraagd wat nu de bedoeling was van het verplaatsen van het geschut. De verklaringen waren niet eensluidend en dat vergrootte de woede van de bevolking nog meer. Toch liep het niet geheel uit de hand. De burgemeesters deden toezeggingen en dat werd door de bevolking vooralsnog geaccepteerd.

Later bleek dat het trompetsignaal klonk om de voor anker liggende soldaten te laten weten dat ze juist niet de stad in moesten komen, men was erg bang voor escalatie.

Het stadsbestuur beloofde zich voortaan betrouwbaar te gedragen, geen soldaten in de stad toe te laten, geen nieuwe dingen te ondernemen en bij beslissingen de kapiteins van de schutterij vooraf te consulteren. Een aantal burgers ging daarop direct aan het werk om het geschut terug te plaatsen waar het vandaan kwam. Een ander deel ging langs kloosters om te zien of daar Spanjaarden verborgen werden gehouden (en gelukkig bleek dat niet zo te zijn). Ook liep een flink aantal naar het huis van Jan Symonsz. Rol om zijn deur open te breken en hem dood te slaan. Door tussenkomst van enkelen die wijzer waren, werd dat voorkomen. De volgende dag koos Rol eieren voor zijn geld, vertrok op listige wijze de stad uit en kwam er nooit meer terug.

Een 'brede raad' kiest uiteindelijk voor de Prins

De Hoornse bevolking was dan weliswaar enigszins gerustgesteld door de beloften van de stadsbestuurders, maar men was nog niet tevreden. Er was geen groot vertrouwen in alle

Burgemeester
Jan Berckhout
(1510-1587)

kapiteins van de schutterij en men eiste dat er nieuwe aan de schutterij zouden worden toegevoegd. Dezen zouden door de bevolking worden gekozen. De burgemeesters, die door alle ontwikkelingen zich behoorlijk onder druk gezet voelden, willigden deze eis in en op 24 mei werden acht nieuwe kapiteins gekozen. Ze waren weliswaar jong en nog onervaren, maar allen de zaak van de prins goed gezind.

Enkhuizen had dus op 21 mei de zijde van de prins gekozen. Begin juni bezochten verscheidene gedeputeerden van Enkhuizen en Hoorn de inmiddels gevormde 'brede raad' (bestaande uit de stadsbestuurders én de kapiteins van de schutterij). Namens de prins van Oranje verzochten zij de stad Hoorn zich bij Enkhuizen aan te sluiten en zich te bevrijden van de slavernij van de tiran, de prins als rechtmatige stadhouder te erkennen en daarom de poorten te openen voor zijn krijgsvolk. De burgemeesters hielden de boot echter af: het was een zaak van zeer groot gewicht waar het verlies of het behoud van de stad van af hing. Men wilde eerst alles goed overwegen. Snel daarop kwamen er twee brieven van Diderick Sonoy, gouverneur van die steden in Noord-Holland die

voor de prins gekozen hadden, waarin de druk voor de brede raad werd opgevoerd. Hoorn bleef echter talmen, er moest eerst overlegd worden met Edam en Monnickendam. Onderhandelaar kapitein Borrit Symonsz. kreeg van die steden alleen maar te horen dat men het daar ook nog niet wist. Ondertussen vluchtte een van de burgemeesters, Willem Pietersz. Enchuysen, naar Amsterdam.

Op 18 juni kwamen er wederom gezanten vanuit Enkhuizen naar Hoorn met de vraag of Hoorn nu eindelijk een definitieve beslissing kon nemen. Medemblik had op 11 juni voor de prins gekozen en wilde Hoorn nu niet volgen? Drie uur lang duurde het overleg van de stadsbestuurders en uiteindelijk werd aan alle leden van de brede raad persoonlijk gevraagd welk krijgsvolk in de stad toegelaten moest worden: dat van Alva of dat van de prins. De kapiteins van de schutters kozen met enkele leden van de vroedschap voor de prins en hadden daardoor meer stemmen dan de overgebleven drie burgemeesters en de andere vroedschapsleden. Hoorn had eindelijk zijn keus gemaakt, er werd voor de prins gekozen en de hertog van Alva werd met zijn Spanjaarden tot vijand verklaard.

Hoorn voor de prins

De drie overgebleven burgemeesters vluchtten via de Westerpoort de stad uit, zij wilden geen verantwoordelijkheid meer dragen. Burgemeesters Jan Binneblif en Jan Berckhout stonden bij de burgers echter ondanks alles in hoog aanzien en zij werden door verschillende burgers op de dijk achterna gelopen. Wilden zij toch niet de stad blijven besturen? Berckhout gaf gehoor aan dit verzoek en ging weer terug. Hij bleef enkele dagen de enige burgemeester, totdat er, volgens gewoonte, nog drie anderen benoemd werden: Rippert Hercksz., Allert Jansz. Groot en Syvert Luytsz. De laatste overleed echter snel en werd opgevolgd door Pieter Florisz, de achtste burgemeester die in 1572 het

Diederik Sonoy,
(1529 - 1597)
geuzenleider

ambt van burgemeester in Hoorn bekleedde.

Op 19 juni kwamen de eerste soldaten van de prins in Hoorn. Het was een gewelddadig en ongedisciplineerd vaandel dat onder leiding stond van Jacques Hennebert. De burgerij nam het voor lief, de haat tegen de hertog van Alva was veel groter dan het ongenoegen over het gedrag van de soldaten. Twee dagen later arriveerde Josua d'Alveringhen, heer van Hoffwegen namens de prins als gouverneur in Hoorn. Een verstandige en bekwame man die snel de orde herstelde. Enkele dagen later, 28 juni, ging Alkmaar over naar de zijde van de prins. Edam, Monnickendam, Haarlem, Gouda, Leiden en vrijwel alle steden uit Zuid-Holland volgden daarna. Amsterdam bleef echter Spaans en dat veroorzaakte veel moeilijkheden en bloedvergieten, zowel in Holland als in West-Friesland. De oorlog zou nog lang duren...

Bronnen

Th. Velius - Kroniek van Hoorn, publicatiestichting Bas Baltus, 2007
Nieuwe Kroniek van Hoorn, H. Kroon en F. Kapteijn, 1891, heruitgave 1983
<https://nl.m.wikipedia.org/wiki/1572>
<https://geboortevannederland.nl/nieuws/>

Het schilderij
'Boerenverdriet'
van David Vinckboons,
geeft een indringend
beeld van de enorme overlast
die de burgers ondervonden
van de soldaten

HOORNSE PARELTJES IN HOUT

CHRIS HOLMAN

Van modelbouw tot kunstobject. Mensen die van luciferstokjes de Notre Dame op schaal nabouwen of de Titanic in miniatuur laten verrijzen. Hobbyisten heb je in alle soorten en maten. De heer Piet Ruyter sneed ooit replica's van bekende, historische Hoornse gebouwen, zoals het pothuisje Onder de Boompjes 8. In dit artikel verhaal ik hoe ik juist dit kunstwerkje in mijn bezit kreeg, hoe het mij na meer dan vijftig jaar nog steeds dierbaar is en ook over mijn succesvolle zoektocht naar meer.

Pothuisje Onder de Boompjes 8. Aanleiding voor een zoektocht

Pool's Tabak, er is niet beter!

Opgegroeid op het Grote Noord naast Vroom en Dreesmann, waren onze overburen respectievelijk banketbakkerij Halsema, het kantoor van Pool's Tabak en een filiaal van stomerij Krom. Daarnaast een 'stil' huis, waar de families Bloem en Kwaad woonden, de schoenwinkel van Aben en drogisterij het Klaverblad. Vooral de eerste twee bedrijven zorgden ervoor dat er in de (verlengde) Nieuwsteeg een prettige melange aan geuren hing. Enerzijds de wat zoete geur van de bakkerij, waarvan de deur vaak openstond. Anderzijds de exotische geur van tabak. Tabak afkomstig uit Kentucky, Virginia, Java, Sumatra en Cuba, die verwerkt werd in de tabaksfabriek van Pool aan het Achterom. In mijn jeugd was de heer Ruyter directeur van Pool's Tabak, die als slogan *'Pool's Tabak, er is niet beter'* gebruikte. Onze overbuurman had een bijzondere hobby: het maken van houtsneden en wel van replica's van bekende Hoornse gebouwen. De goedkopere soorten tabak die voor verkerving op het Achterom aankwamen werden in balen aangeleverd, de duurdere in hardhouten tonnen. Van de deksels van deze tonnen sneed en modelleerde de heer Ruyter op artistieke wijze tientallen replica's van gebouwen uit de binnenstad. Van de Oude Rosmolen tot de Statenpoort.

Via boeken naar houtsnede

Als kind was ik regelmatig te vinden in de jeugdbibliotheek op de Roode Steen 15, het pand dat door de Rozenkruizers gebruikt werd en nu dienst doet als thuishaven voor de stichting Expoost. Wekelijks haalde ik daar mijn portie 'leesvoer'. De bibliotheek kon die honger echter nauwelijks stillen en ik was op zoek naar alternatieve 'aanvoer'. Mijn overburen brachten uitkomst. In 1952 trouwde Jacob, de zoon van Piet Ruyter. Voor hem en zijn vrouw Alie Schrale werd een woonruimte boven het kantoor gecreëerd. Jacob Ruyter vulde mijn behoefte aan lectuur in. Hij had een ongelooflijke collectie jongensboeken, verschenen in de dertiger jaren

Het echtpaar Ruyter in 1962 gefotografeerd voor het Dagblad voor Westfriesland

bij uitgeverij Kluitman. Allemaal eerste drukken, gebonden in stevige, harde kaften met prachtige omslagen van Johan Braakensiek. Ik vond er alle boeken van Dik Trom, geschreven door C. Joh. Kieviet, schoolmeester in Etersheim. Van de hand van J.B. Schuil vond ik er de AFC'ers, de Katjangs en Hoe de Katjangs op de kostschool van Buikie kwamen. Maar ook de hele serie Pietje Bellboeken van Chris van Abkoude. Iedere keer als ik boeken bij hem ging ruilen moest ik door de lange gang langs het kantoor waar tientallen houtsneden hingen. Elke keer weer liet ik zeer nadrukkelijk mijn bewondering voor de kunstwerkjes weten. Zo vaak dat ik uiteindelijk, als gekend liefhebber, het huisje Onder de Boompjes 8 cadeau kreeg.

Oproep met resultaat

Het noemen van het cadeau zou het eind van mijn artikel zijn. Ik wilde het alleen nog afsluiten met een oproep om te informeren of er mensen zijn die wisten over al die andere prachtige kunstwerkjes. Is het bekend waar ze zijn gebleven? Mijn zoon bracht mij op het idee een dergelijk verzoek op Facebook te plaatsen. Als trouw lid van de community 'Hoornse verhalen, mensen en foto's', was het voor mij geen vraag waar ik die oproep zou posten. Al heel snel piepte mijn telefoon, met veel blijken van herkenning. Ik kreeg zelfs een onverwachte reactie van Hein Kortebos: "Ik heb de meeste in

bezit!" De oproep kreeg zo een boeiend en interessant vervolg.

Familierelatie

Hein Kortebos is de zoon van Tine Ruyter en Bertus Kortebos, die op zijn beurt zoon is van oud-chirurg, dokter H.P. Kortebos. Deze had een praktijk op het Grote Noord 31, daar waar ooit het kantoor van het ziekenfonds West-

De wijnkoopman ala Anton Pieck

De kruidenierszaak
na Anton Pieck

friesland was gevestigd en nu de Vier Jaargetijden te vinden is. Hein is (dus) kleinzoon van Piet Ruyter. Na een telefoontje en diverse mails over en weer heb ik hem bezocht. Hein vertelde mij dat hij dol was op zijn grootvader en als kleine jongen niet weg te slaan was bij het 'atelier' van zijn opa. Hein kan daarover dan ook boeiend vertellen. "Over een hobby die tot echte volkskunst is uitgegroeid", zoals een krant ooit kopte in een artikel. Hein weet nog dat de hobby van zijn opa begon met snijden van postzegeldoosjes, die hij fraai bewerkte.

Spaarbank
Kerkplein

Eentonig

De doosjes vonden gretig aftrek bij familie en kennissen. De heer Ruyter vond het maken van deze doosjes echter te eentonig. Hij zocht en vond andere onderwerpen. De binnenstad bood hem nieuwe inspiratie. Hij begon de gevels van Hoorns historische koopmanshuizen in hout uit te snijden. Minutieus beitelde en sneed hij gevels uit stukken hout. Met de precisie van een middeleeuws schilder gutste hij de typische stenen uit en voorzag hij de gevels naast ramen en deuren van details als ornamenten en gevelstenen. Het werd een gezamenlijk project, zijn vrouw Anna Lefèvre schilderde de werkstukken in de juiste kleuren. Zo ontstonden de replica's van onder anderen het museum aan de Buitenluiendijk, de Bossuizen en ook mijn pothuisje van Onder de Boompjes, met verbluffend resultaat.

Grote productie

Tientallen huisjes moet het echtpaar Ruyter hebben gemaakt. Het is mijn bedoeling er zoveel mogelijk te achterhalen, waarbij door de melding van Hein Kortebos de teller voorlopig op 11 staat. Maar de productie van de beide echtelieden is nog veel groter. Na verloop van tijd begon de heer Ruyter schilderstukken van Vermeer, Jan Steen en Rembrandt uit te snijden. Daartoe trok hij de contouren van de figuren over op het hout. Vervolgens sneed hij ze uit naar het voorbeeld, meestal een reproductie van Openbaar Kunstbezit. Ook de illustraties van Anton Pieck mochten zich in zijn belangstelling verheugen.

De finishing touch kwam, wat het onderwerp ook was, van mevrouw Ruyter, die op uiterst kunstzinnige wijze de houtsnedes beschilderde.

Onverwachts

Aan Nynke, een van mijn dierbare thuis-hulp-dames, vertelde ik het verhaal van de huisjes. Tot mijn niet geringe verbazing kreeg

ik een paar dagen later een appje van haar met daarop, jawel, een foto van een replica van het pand In de Frachtwagen, op het West. Een klokgaaf exemplaar! De eigenaresse, ooit poppenverzamelaarster, was de houtsnede jaren geleden tegengekomen bij een antiquair in Amsterdam. Toen ze hem vertelde dat ze uit Hoorn kwam, had de slimme koopman haar het huisje laten zien. Onder de indruk had ze het als 'bijvangst' voor 10 gulden gekocht. Bij nadere beschouwing was dit exemplaar extra bijzonder, want ik wist zeker dat ik al een exemplaar van dit pand bij Hein had gezien. Er zijn verschillende verklaringen voor. Hein is van mening dat zijn grootvader niet tevreden was met het resultaat en zich wilde revancheren. Een andere versie is dat het ene exemplaar gemaakt zou kunnen zijn voor een grondige renovatie en de andere erna.

Open einde

Deze zoektocht heeft geleid tot een geheel andere kijk op de resultaten van een bijzondere hobby. Beleefd in een tijd waarin geen Netflix, social media, mobiele telefoon of talkshows de vrije tijd van mensen beheerste. Kenmerkend voor het echtpaar Ruyter was de slotzin in een artikel uit het Noordhollands Dagblad van april 1962: "Haast hebben we niet. Als we zin hebben werken we." De zoektocht gaat verder!

Amateur tabak

Op de zolder van Hein lag niet alleen zijn grootvaders gereedschap, maar ook een verpakking 'amateurtabak'. Gedurende de Tweede Wereldoorlog stagneerde de aanvoer van buitenlandse tabak. Om toch te kunnen produceren ging Pool over tot het verwerken van tabak van eigen bodem. Zo werden in Hoorn, in een van de hofjes van het 'rooie dorp' aan de Venenlaan, tabaksbladen geteeld. Mogelijk waren enkele werknemers van Pool de initiatiefnemers tot het verbouwen van tabaksplanten op deze plek. Enkele van hen woonden namelijk in de buurt. Na verwerking kwam het eindproduct op de markt onder de naam 'amateurtabak'.

West 52, 'In de Frachtwagen',
voor de renovatie...

...nogmaals West 52,
na de renovatie

Pakhuis Oude Doelenkade 21,
'In de Strefsvarer.' Bij de restauratie
zijn helaas de zeshoekige ramen
verdwenen en is een trapgevel
geplaatst

Bossuhuisje,
Slapershaven

HET EERSTE KERKGEBOUW VAN A.C. BLEIJS

FRANS VAN IERSEL

De panden Nieuwland 3-5 kennen een bijzondere geschiedenis. Hoeveel mensen zullen de verschillende bestemmingen van deze panden weten? Velen zullen de huidige uitbater van het gebouw noemen, Grand Café Turf. Daarvoor was een deel van het pand in gebruik bij woninginrichter Fred de Vries en in het andere deel verkocht Sibowitgoed. Daaraan vooraf was Peugeotdealer Tensen er gevestigd, dat zal ook nog bij een aantal in het geheugen kunnen zitten. Maar dan stopt het meestal wel. Tensen had destijds het autobedrijf overgenomen van garagehouder N.J. Baart die het pand in 1934 voor 8.500 gulden had gekocht van de Vereniging tot Evangelisatie.

Vereniging tot Evangelisatie

Door voortdurende strijd tussen de vrijzinnigen en orthodoxen binnen de Nederlands

Hervormde Kerk vond in 1834 'de Afscheiding' plaats. Na verloop van tijd ontstond er een nieuwe stroming die de Afscheidenen te beklemmend vond en de Hervormden met hun 'noodlottige modernistische geloofsopvattingen' juist weer te vrijzinnig. In Hoorn organiseerde de stroming zich in 1862 onder leiding van de weduwe Margaretha Alida van Velden-Blank in de Vereniging tot Evangelisatie. Er ontstond een zondagsschool en er werd 'een christelijke Jongelings-, een Jongedochters- en een Vrouwen-vereniging' opgericht. De eerste bijeenkomsten waren in het vissersgildehuis 'De Zaaier' aan de Zeedijk, later week men uit naar achterkamertjes.

In 1864 kocht de vereniging een huis op Nieuwland 3 en bouwde dat om tot een Evangelisatielokaal. Van die gevel bestaan helaas geen afbeeldingen. Het nieuwe Evangelisatielokaal bleek al snel te klein en daarom kocht de Vereniging in 1867 ook de twee aangrenzende panden, waaronder het pakhuis De Zwaan, om zo voldoende ruimte te krijgen voor een volwaardig kerkgebouw met driehonderd zitplaatsen. De eerste paar jaar was de Evangelisatie een onderafdeling van de Vereniging tot verbreiding van de Waarheid uit Enkhuizen. De panden aan het Nieuwland werden daarom aanvankelijk aangeschaft door de Enkhuizer orthodoxen, die het lokaal, toen ook wel kapel genoemd, in 1866 overdroegen aan de Vereniging.

Architect Bleijs terug in Hoorn

De verbouwingen stonden onder leiding van de jonge architect A.C. Bleijs, volgens de geboorteakte geboren in 1842 op het ABC en niet op de Zoutkeetsteeg zoals sommigen beweren. Nadat hij zijn opleiding aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten in Antwerpen had afgerond vestigde hij zich in 1864 op Grote Noord 40. In zijn eerste jaar had hij twee opdrachten, waaronder die voor de Vereniging tot Evangelisatie. In 1867 was hij eveneens verantwoordelijk voor de uitbreiding.

Nieuwland 3-5, circa 1910. Op de plek waar nu grand café Turf is gevestigd is bouwde de Vereniging tot Evangelisatie in 1864-1867 dit kerkgebouw. Foto uit collectie Willy Wiggelaar

Circa 1910, het interieur van het Evangelisatiegebouw met 300 zitplaatsen. Foto uit Westfries Archief

Later maakte Bleijs furore met het ontwerp voor de Koepelkerk aan het Grote Noord en de Gekroonde Jaagschuit op het Breed.

1922, een rampjaar

1922 was voor de Vereniging tot Evangelisatie een rampjaar. In de zomermaanden moest men uitwijken naar de Oosterkerk vanwege de ondragelijke stank die uit het water van het Nieuwland opsteeg en in november zorgde een schoorsteenbrand voor schade aan het dak en het plafond. De Medemblicker Courant schreef daarover: "Gelukkig werd het vuur spoedig gebluscht. Nietemin is de schade groot; het gebouw was slechts laag verzekerd". Sommige geschiedschrijvers hebben daaruit ten onrechte de conclusie getrokken dat het Evangelisatielokaal voor altijd onbruikbaar was geworden. In de kranten is echter te lezen dat vanaf 1923 de kapel weer volop in gebruik was voor erediensten, bazaars, filmvoorstellingen en zangoptredens. Klaarblijkelijk was de schade hersteld. In zijn boek over de geschiedenis van Hoorn in de 19e eeuw besteedt Jos Leenders uitgebreid aandacht aan de Vereniging. Leenders vraagt zich af waar men het geld vandaan haalde om al die activiteiten te betalen, het was immers een kleine groep gelovigen en van de grote Nederlands Hervormde Kerk ontvingen zij geen financiële steun.

Naar de Eikstraat

Het bestuur nam eind jaren twintig het initiatief om te komen tot een groter onderkomen, in 1929 was er al 5.000 gulden bijeengebracht. In 1932 werd eerst getracht de Oosterkerk van de Hervormde Gemeente over te nemen, de vraagprijs van 30.000 gulden vond men

echter te hoog. Kort daarna verkocht de Gemeente Hoorn circa 1.000 m² bouwgrond aan de Eikstraat tegen 6,50 gulden per m². Op het bouwterrein stond een boerderijtje, de koopprijs daarvan bedroeg 100 gulden. Het bestuur gaf zijn goedkeuring aan de aanschaf van het bouwterrein. Nadat het boerderijtje in de zomer van 1933 was gesloopt kon er gebouwd worden. Architect Trappenburg organiseerde een openbare inschrijving voor het nieuwe kerkgebouw, J. van Riel en E. Nannings kregen de opdracht voor 16.939 gulden. Het nieuwe kerkgebouw, dat al snel de aanduiding kapel kreeg, werd in het voorjaar van 1934 in gebruik genomen. Vanaf dat moment werd er op het Nieuwland niet meer gekerkt.

Circa 1930.

Direct naast het water staat een waterpomp, op de foto uit 1910 was deze nog niet aanwezig. Over deze pomp is niets bekend, misschien dat een van de lezers ons kan informeren.

Foto uit Westfries Archief

1957. Cor Tensen toont zijn handelsvoorraad: drie Goggomobils, twee DKW's en drie Peugeot's

KERSTLIED UIT HOORN

Kerstfeest

Joh. C.C. Dell Gerard H. Boedijn

'tIs feest voor de dui - zen - den klei - nen die thans om den kerst - boom staan, met
7 glim - men - de bel - len en kaars - jes, met al - ler - lei moois be - laán. Hun stem - me - tjes zin - gen op d'or - gel - mu - ziek van't
13 klei - ne on - schul - di - ge wicht - De stra - len - den glans van den kerst - boom zet hen in een God' lijk licht.

In 1972, volgend jaar vijftig jaar geleden, overleed de Hoornse componist Gerard Boedijn. Van zijn hand is het hierboven gepubliceerde lied 'Kerstfeest' in een transcriptie van mijn hand. De datering van het lied is mij onbekend, gezien de oude spelling zal het van voor 1934, invoering spelling minister Marchant, zijn. De

tekst van het derde couplet doet vermoeden dat het uit de tijd van de eerste wereldoorlog is, maar zekerheid geef ik daar niet over. Wat leeftijd betreft, Boedijn is geboren in 1893, zou het toen geschreven kunnen zijn.

ARNOUD LANSDAAL

'T WOORD

In het kwartaalblad zullen we vanaf nu in de rubriek 'Oud Hoorn 't woord' onze vereniging zelf centraal stellen. Er kan nieuws van Oud Hoorn te lezen zijn, maar er zal ook met regelmaat aandacht worden gegeven aan de verschillende werkgroepen van Oud Hoorn en enkele vrijwilligers die zich voor deze werkgroepen inzetten. Het gaat te ver om alle 125 vrijwilligers op termijn aan bod te laten komen, maar we proberen om zo een mooi beeld te geven van onze actieve vereniging.

De nieuwe rubriek start met de aankondiging van de lezingen in de eerste maanden van 2022, informatie over de cursus Geschiedenis van Hoorn en het verslag van de ledenverga-

dering van 16 oktober jl. In de rubriek kan, als daar aanleiding voor is, een column van een bestuurslid geplaatst worden. Het vertrouwde openingswoord van de voorzitter in ons kwartaalblad is vanaf heden verleden tijd.

Over een actieve vereniging gesproken, op deze plaats is het goed om te vermelden dat NH-nieuws half oktober een alleraardigst item uitzond over de vrijwilligers van de werkgroep Jeugdeducatie. De titel 'Held of schurk?' doet wellicht al vermoeden waar het om ging. Voor wie het gemist heeft is een bezoekje aan de website van Oud Hoorn een must, daar is het item namelijk terug te vinden.

CURSUS CULTUURHISTORIE HOORN

ANJA MORIT

Geschiedenis raakt

Als je 400 jaar geleden in Hoorn had geleefd, in wat voor huis zou je dan gewoond hebben? Werkte je wellicht als bakker en liep je met een meelzak op je schouder over het Grote Oost? Of was je die vroedvrouw rennend door de Nieuwsteeg op weg naar een bevallende vrouw? Deze vragen roepen een heel andere beleving bij het woord geschiedenis op dan een rijtje met jaartallen. Geschiedenis raakt mensen vooral wanneer ze zichzelf kunnen verplaatsen in het leven van de mensen vroeger. Die vergelijking kan zelfs een gevoel van verwondering oproepen zodra je bijzondere overeenkomsten of verschillen ontdekt. Wist je bijvoorbeeld dat de collectie van schoenmaker Lubbrecht uit 1300 momenteel niet zou misstaan in een etalage op het Grote Noord of dat er al parkeerboetes bestonden in de 15e eeuw?

Cursus

Vereniging Oud Hoorn organiseert verschillende activiteiten, bedoeld om inwoners te interesseren voor de schoonheid van het erfgoed in de stad. Denk aan stadswandelingen, lezingen, tentoonstellingen en projecten voor de jeugd. In het verlengde hiervan past het om ook een verdiepende activiteit aan te bieden in de vorm van een praktische cursus. De inhoud daarvan is samengesteld op basis van een aantal thema's; de ontwikkeling van het landschap, de economische ontwikkeling, de stedenbouwkundige ontwikkeling, algemene geschiedenis en bouwkunst.

De cursusmap is, deels chronologisch, ingedeeld in modules:

1. Ontstaan van de stad
2. Middeleeuwen
3. Gouden Eeuw
4. Verval en Veerkracht
5. Bouwkunst I: Bouwstijlen
6. Bouwkunst II: Pronk of praktisch

Hoorns erfgoed dichtbij

Een paar houten huisjes rond de Roode Steen zouden zo'n 750 jaar geleden de opmaat vormen tot een stad met 74.000 inwoners in 2021. Mensen brachten het gebied in cultuur door het veen te ontginnen, straten aan te leggen, huizen te bouwen, verdedigingswerken op te trekken en keer op keer de waterlopen aan te passen. Met een ring van havenuitbreidingen lukte het de Horinezen om zelfs de zee in bedwang te brengen.

Het resultaat van eeuwenlang menselijk ingrijpen zien we terug in ons stedelijk erfgoed. Tastbare sporen uit het verleden in Hoorn zijn, naast monumenten en straatnamen, ook de omringdijk en de singels. Waar beter dan in de historische binnenstad kunnen de verhalen van vroeger tot leven worden gebracht? De praktijkbijeenkomsten van de cursus bestaan uit een boeiende afwisseling van verschillende activiteiten. Door middel van rondleidingen, speurtochten, films, presentaties en kaartstudies ontdekken cursisten dat het Hoorns erfgoed niet alleen dichtbij staat, maar ook dichtbij gaat voelen. Door ons erfgoed te begrijpen krijgt het betekenis en waarde.

Neem een kijkje op onze site voor de nieuwe cursusdata of meld je aan via educatie@oud-hoorn.nl.

Enkele quotes van cursisten

Philip: Deze cursus heeft me op een andere manier leren kijken naar de stad.

Marjan: Super interessant, de praktijkbijeenkomsten waren buitengewoon boeiend.

Fred: Zelfs als echte Horinees was de cursus voor mij zeer verrassend.

Marjon: Leerzaam en goed georganiseerd.

LEZINGEN 2022

ARNOUD SCHAAKE

Voor de komende maanden staan wederom boeiende lezingen geprogrammeerd. Elke tweede woensdag van de maand vinden deze plaats in het sfeervolle Foreestenhuis, een van de mooiste monumenten van Hoorn, Grote Oost 43.

Op woensdag 12 januari om 20 uur: De stolpboerderij, lezing door Dieuwertje Duijn

Ieder jaar worden in Noord-Holland ongeveer 25 stolpboerderijen afgebroken. In veel gevallen verdwijnt hiermee een eeuwenoud gebouw. Archeologie West-Friesland doet sinds 2010 ondergronds en bovengronds onderzoek naar oude stolpen die gesloopt zullen worden. Doel van het onderzoek is om meer te weten te komen over de geschiedenis van het boerderijtype.

Voorafgaand aan de sloop wordt onder meer het vierkant (het houtskelet van de stolp) onderzocht. Het vierkant is het oudste gedeelte van de stolp en geeft daarom informatie over de ouderdom van de boerderij. Achter gevels uit de 19e eeuw kan bijvoorbeeld een vierkant uit de 16e eeuw schuil gaan.

Na de sloop vindt een opgraving plaats, waarbij de ondergrondse resten van de boerderij worden onderzocht. Hierbij komen bijvoorbeeld verdwenen kelders, funderingen en putten tevoorschijn. Door de combinatie van boven- en ondergronds onderzoek kan de vol-

ledige geschiedenis van de boerderij in kaart worden gebracht.

Tijdens de lezing wordt ingegaan op de resultaten van diverse onderzochte stolpboerderijen in West-Friesland. Dieuwertje Duijn is archeoloog bij Archeologie West-Friesland.

Op woensdag 9 februari om 20 uur: Opgravingen rond het Kerkplein, lezing door Bart ter Steege

Het Kerkplein in Hoorn is in de afgelopen jaren vernieuwd. De oude bestrating heeft plaatsgemaakt voor Portugese straatstenen, er is een fontein gekomen, funderingsherstel aan de kerktoeren is uitgevoerd en er zijn nieuwe bomen geplaatst. Bij al deze werkzaamheden was het noodzakelijk om de grond in te gaan. Aangezien de archeologische resten zich direct onder het maaiveld bevinden, heeft Archeologie West-Friesland al de uitgevoerde werkzaamheden op en rondom het plein archeologisch begeleid. Een unieke kans om onderzoek te doen naar de bakermat van Hoorn.

Bij de begeleiding werd veel gevonden: muurwerk van de middeleeuwse kerk en haar opvolgers, delen van een oud riool, waterputten, waterkelders, goten en vooral ook veel skeletten. In de lezing wordt verteld over de verschillende kerkgebouwen die op het Kerkplein hebben gestaan en wordt ingegaan op de eerste resultaten van de opgravingen die zijn uitgevoerd. Hierbij komen voornamelijk de resten van de middeleeuwse kerk en de aangetroffen skeletresten aan bod. Bart ter Steege is archeoloog bij Archeologie West-Friesland.

**Op woensdag 9 maart om 20 uur:
Van Vrouwenhuis tot emancipatiecentrum
Salto. Bijeenkomst met bijdragen van ver-
schillende sprekers: Truud Keet, Ingrid van
Laere en Ria van Oord**

Op 29 augustus 1977 gebeurde er iets merkwaardigs. Het Vrouwenhuis in een houten schoolgebouw aan de Van Dedemstraat, dat net in mei van dat jaar geopend was, ging in vlammen op. De dader werd nooit gevonden. Maar sindsdien stond het Vrouwenhuis echt op de kaart.

Ter gelegenheid van Internationale Vrouwendag op 8 maart van dit jaar verzamelde een groepje vrouwen van het eerste uur historische feiten, persoonlijke verhalen, beelden en materialen. Wie kwamen in het Vrouwenhuis en wat waren hun beweegredenen en actiepunten? We willen een beeld geven van de betekenis van die periode voor vrouwen in Hoorn en omstreken, ook in politiek opzicht. Wat heeft het gebracht

De lezingen kunnen vanaf nu uitsluitend door reservering en vooruit betalen van het kaartje bijgewoond worden. Reserveren per info@oudhoorn.nl. De reservering wordt definitief door betalen van de entreeprijs op NL86 INGB 0002 1448 88, t.n.v. Vereniging Oud Hoorn o.v.v. 1x lezing datum en/of onderwerp. Of een meervoud als u meer plaatsen reserveert. De prijzen zijn gelijk gebleven: € 5,- voor leden Oud Hoorn en € 6,50 voor niet-leden. De geldende maatregelen van de overheid m.b.t. de coronapandemie zijn van toepassing.

en welke betekenis heeft het nu na 45 jaar nog? Uit een bonte verzameling hebben we een programma samengesteld dat ongetwijfeld bij de een herinneringen zal oproepen en bij de ander verrassing en nieuwe vragen.

Binnen een beknopte historische context hoort u de persoonlijke verhalen van de vrouwen die erbij waren.

**Op woensdag 13 april om 20 uur:
Begraafplaatsen – Erfgoed dat leeft! Lezing
door René ten Dam**

Begraafplaatsen maken een wezenlijk onderdeel uit van ons erfgoed. Waar werd er vroeger eigenlijk begraven en wat zien we daar nog van terug? Welke gebeurtenissen hebben daar invloed op gehad? En bovenal: wat biedt de toekomst? Veel oudere begraafplaatsen worden bedreigd, niet in de laatste plaats doordat veel mensen zich tegenwoordig laten cremen. Welke waarde hebben die begraafplaatsen dan nog? Moeten we ze sluiten of ze koesteren omdat ze ons een blik gunnen op het verleden? Het beheer van erfgoed gaat niet zonder vrijwilligers. Het zijn vaak vrijwilligers die de historische waarden van begraafplaatsen inzichtelijk kunnen maken en ondersteuning kunnen bieden in het onderhoud, meestal met steun van de lokale overheid of andere instanties. Het beheer van oude begraafplaatsen hoeft geen last te zijn, maar de kunst is om kansen en mogelijkheden te benutten.

René ten Dam is voorzitter van stichting Dodenakkers.nl, kenniscentrum voor funerair erfgoed. Hij heeft daarnaast een funerair adviesbureau dat adviseert over funerair erfgoed, zowel in Nederland als daarbuiten.

VERSLAG ALGEMENE LEDENVERGADERING

d.d. 16 oktober 2021 in de Oosterkerk te Hoorn

Aanwezig: 56 leden

Afbericht: Jos Renckens, Arnoud Lansdaal,
Peter Bouwhuis, Herman Kaptein

Afbericht (nagekomen): John Lamers

1. Opening, welkomstwoord door voorzitter Beste leden, ereleden en andere genodigden. Het doet het bestuur heel veel plezier dat we elkaar weer in goede gezondheid kunnen treffen in de huiskamer van onze stad, de Oosterkerk. Het is alweer twee jaar geleden dat we op deze wijze een ledenvergadering konden houden. Een ledenvergadering per beeldscherm, zoals in november vorig jaar, is toch maar behelpen. Het kan nu weer geheel volgens onze eigen regels, met de monumentenprijs en een boeiende lezing na de pauze. Maar eerst wil ik al onze vrijwilligers bedanken die zich gedurende de afgelopen twee coronajaren hebben ingezet voor onze vereniging en dat zijn er velen.

Dankzij jullie bleef de vereniging zichtbaar voor onze leden en de Hoornse bewoners. Het gebeurde op allerlei niveaus. Het kwartaalblad bleef gewoon verschijnen, onze website en kennisbank bleven maar groeien met boeiende artikelen en nieuwe informatie. We hebben een hele serie studies van de gemeente gevolgd en van opbouwend commentaar voorzien en nog veel meer kleinere en grotere zaken zijn de afgelopen periode gewoon doorgegaan. We misten natuurlijk ons pakhuis en onze traditionele zomerwandelingen. Om de liefhebbers toch van onze stad te laten genieten heeft Anja Morit in zeer korte tijd vier 'zelfloop stadswandelingen' ontwikkeld. Een hoogwaardig product, dat via de website vele honderden malen al is gedownload en ook in geprinte vorm in de winkel te koop wordt aangeboden.

Wat iedereen daarbij vooral miste was het menselijk contact, met elkaar overlagen via digitale kanalen is toch maar behelpen. Ons Pakhuis is weer geopend en we kunnen elkaar binnen de regels weer ontmoeten. Maar beginnen met een applausje voor iedereen die zich de afgelopen coronaperiode heeft ingezet voor onze vereniging.

2. Algemene mededelingen en actualiteiten, de voorzitter aan het woord Penningmeester Jos Renckens heeft tot zijn en onze spijt moeten afzeggen voor

deze vergadering. Matt en ik zullen onze best doen om de punten van Jos naar behoren af te wikkelen. Voordat we aan alle zakelijke delen beginnen, wil ik eerst even stil staan bij diegene die ons de afgelopen periode zijn ontvallen.

Hans Rijswijk, gegrepen door dat verschrikkelijke virus. Hans was een bekende verschijning binnen Hoorn en zette zich niet alleen in voor onze vereniging. Bij ons was Hans actief in de redactie en expositiegroep. Hans was ook een vraagbaak en altijd bereid zijn handen uit de mouwen te steken. Ook als vrijwilliger bij de Oosterkerk was Hans voor ons een bekende verschijning achter de bar en altijd bereid tot een praatje. We missen deze gedreven vrijwilliger nog dagelijks.

Naast Hans zijn de afgelopen periode ook nog de volgende leden overleden: Lukas van Opzeeland (Lukas was verenigingslid), gids Dirk Tober en Jacques Entius en Bert Stuurman, beiden waren redactielid. Ik verzoek u om een moment van stilte ter nagedachtenis.

Er zijn ook leuke mededelingen. De afgelopen week hebben 700 leerlingen van de groepen 7 en 8 genoten van ons educatieprogramma, 'Held of Schurk'. Het is leuk om te zien dat er bij deze jeugd ook weloverwogen wordt gekozen voor een vaak genuanceerde mening. Op onze website is hier een aardig filmpje over te vinden.

3. Bestuurswijzigingen

Aftredend en herkiesbaar: Jaap van der Hout en Matt Wever. Er hebben zich geen tegenkandidaten aangediend. Met applaus van de vergadering wordt aan Jaap en Matt toestemming verleend voor een nieuwe zittingsperiode.

4. Verslag ledenvergadering 16 november 2020

Geen vragen of opmerkingen, het verslag wordt vastgesteld. De secretaris wordt bedankt voor het verslag.

5. Jaarverslag 2020

Geen vragen of opmerkingen, het verslag wordt vastgesteld. De secretaris wordt bedankt voor het verslag.

6. Contributieverhoging

De voorzitter meldt dat dit agendapunt zelden op onze agenda staat, een voorstel om de contributie te verhogen. We zijn een financieel gezonde vereniging en bittere noodzaak om de contributie jaarlijks met de gestegen kosten mee te laten stijgen was er niet. Maar het bestuur vindt dat het nu wel tijd is geworden om de contributie voor

Hieke Stapel
ere lid bij afscheid

het eerst sinds 2012 (NB-stijging ging in per 1 jan 2013) weer te laten stijgen. We hebben een langzaam dalend ledental, de rente-inkomsten op de spaarrekeningen zijn weggevallen en de meeste kosten blijven langzaam maar zeker stijgen, het saldo van normale baten en lasten is structureel negatief en zal ook na de verhoging waarschijnlijk negatief blijven.

Het voorstel is daarom de normale contributie te verhogen met ingang van het verenigingsjaar 2022:

- Jeugdlidmaatschap was € 10,- wordt € 12,50
- Gezinslidmaatschap was € 12,- wordt € 15,-
- Cadeaulidmaatschap was € 15,- wordt € 17,50
- Normaal lidmaatschap was € 22,50 wordt € 25,-
- Lidmaatschap voor het leven 45 t/m 55 jaar was € 630,- wordt € 700,-
- Lidmaatschap voor het leven ouder dan 55 jaar was € 450,- wordt € 500,-

Piet van Iersel vraagt waarom er toch een contributieverhoging wordt voorgesteld terwijl wij een rijke vereniging zijn met "4 ton" op de bank.

Secretaris: De reguliere jaarlijkse kosten van de vereniging stijgen, bijvoorbeeld kwartaalblad, huisvesting OIP, Educatie, terwijl de inkomsten van de contributies achterblijven.

Frans van Iersel: Het vermogen van de vereniging moet gezien worden als een buffer voor grote onvoorziene uitgaven.

Jan Rietvink vindt dat het bedrag van het jeugdlidmaatschap geen verhoging behoeft, wellicht eerder een verlaging. Kan er een actie worden gestart met het werven van jeugdleden?

Secretaris: Via de werkgroepen wordt er al veel gedaan aan het werven van jeugd en dan met name de jeugdeducatie voor de scholen. Een voorbeeld is het thema 'Held of Schurk' wat zeer in trek is bij de jeugd en veel media-aandacht krijgt. Tijdens de Hoornse Cultuurmarkt zijn wij ook prominent aanwezig, maar de jeugd heeft hier geen aandacht voor.

Uiteindelijk wordt besloten het voorstel aan te nemen, maar het jeugdlidmaatschap te wijzigen van € 10,- naar € 7,50 per jaar.

7. Jaarrekening 2020 en begroting 2021, de voorzitter aan het woord

Het jaar 2020 was in vele opzichten een bijzonder jaar. Maar in financieel opzicht zijn we als vereniging de coronaperiode behoorlijk doorgekomen. De opbrengsten zijn weliswaar gedaald, maar daar stond tegenover dat we ook minder uitgaven

hebben hoeven doen. Per saldo leidde dat nog steeds tot een negatief resultaat, maar het verlies was minder groot dan in 2019 en ook minder dan begroot. Het verlies werd bovendien ruimschoots goed gemaakt door de opbrengst van de Rabo leidendcertificaten. Daarvan hebben we er een aantal op het goede moment bijgekocht, zodat we een koerswinst van ruim € 10.000,- hebben behaald. De financiën van de SMOH ontwikkelden zich minder gunstig. We hebben een van onze huurders vanwege corona een huurkorting gegeven, waardoor de inkomsten daalden. Daarnaast is er in 2020 veel achterstallig onderhoud aan onze panden gedaan, waardoor de kosten hoger uitvielen dan verwacht. Met een positief resultaat van € 592,- is het nog net gelukt om uit de rode cijfers te blijven.

Voor 2021 heeft het bestuur ook een begroting opgesteld. Die sluit bij de vereniging voor 2021 op een negatief bedrag van € 10.000,-. Maar ook voor dit jaar ziet het er op dit moment naar uit dat dat verlies deels gecompenseerd kan worden door een koersstijging van de Rabocertificaten. De begroting voor SMOH sluit op positief € 20.000,-, maar dat zal waarschijnlijk een stuk lager uitvallen, door enkele bouwkundige tegenvallers.

Er zijn geen vragen of opmerkingen over de financiën, het verslag wordt vastgesteld. De penningmeester wordt bedankt voor het verslag.

8. Verslag financiële commissie en decharge van het bestuur

Jeroen van Miert brengt verslag uit en stelt aan de vergadering voor het bestuur decharge te verlenen. Met dank voor de werkzaamheden van de penningmeester, wordt dit voorstel door allen in de vergadering aangenomen.

9. Financiële commissie.

Jeroen van Miert treedt af. Het bestuur stelt voor Peter Bouwhuis te benoemen. De vergadering stemt hier mee in.

10. Beleidsnota Vereniging Oud Hoorn 2021-2025

De secretaris benoemt dat de huidige beleidsnota de jaren 2014-2017 betreft en dus verjaard zijn. De nota voldoet niet meer aan de huidige situatie en de vorig jaar vastgestelde statuten van de vereniging. Gaat de vereniging akkoord met de beleidsnota 2021-2025?

Arnoud Schaake mist in de nota eigenlijk specifieke doelstellingen. De voorzitter stelt voor in klein comité dit te bespreken en waar nodig de nota aan te passen. Hiermee gaat de vergadering

akkoord.

Voorzitter: Beste mensen, ik heb nog een extra punt aan de vergadering toegevoegd, zo meteen zal u ook begrijpen waarom ik dit niet bij de mededelingen heb gedaan. In ons midden zit een vrijwilligster die heeft aangegeven dat zij zich terugtrekt uit alle werkzaamheden die ze voor de vereniging heeft gedaan. De coronaperiode liet haar zien dat er ook nog een leven is naast onze vereniging. Nu is dit geen gemakkelijk besluit als je al zo vele jaren actief bent geweest voor de vereniging Oud Hoorn.

Ze is altijd een vaste waarde binnen de vereniging geweest, een aantal van haar bezigheden waren, gids Stadswandelingen, coördinator werkgroep Stadswandelingen, bestuurslid, lid v.d. Commissie Naamgeving Openbare Ruimte, Secretaris/penningmeester Comité Open Monumentendag.

We hebben het over Hieke Stapel, als bestuur vinden we het jammer dat we deze alleskunner en vraagbaak gaan missen, maar we willen haar graag vandaag in het zonnetje zetten. Wij stellen u voor om Hieke als erelid van onze vereniging te benoemen. Als bestuur hebben we daarvoor uw goedkeuring nodig. Ik zou graag uw bijval ontvangen met handgeklap en voetgestamp voor uw goedkeuring aan dit besluit.

Bedankt voor uw goedkeuring, ik wil nu erg graag Hieke hier op het podium ontvangen om haar het speldje op te prikken. Handen schudden mag als dank nog niet, maar uw goedkeuring en applaus vergoeden dit.

11. Monumentenprijs 2021, de voorzitter aan het woord

Het was dit jaar een moeilijke keus, er waren een paar mooie plannen opgeleverd, te noemen zijn West 8 van Rietvink architecten en het voormalig warenhuis V&D dat weer in oude luister is hersteld door TPAHG-architecten. Maar dit jaar is onze keuze op het Nieuwland gevallen.

Een stukje van onze stad dat de afgelopen jaren sterk was verloederd. De panden waren verwaarloosd en sommige zelfs bouwvallig. Toch is er door de opdrachtgever voor gekozen om deze panden weer terug te geven aan de stad. Eind augustus heeft u in het NHD kunnen lezen dat het een moeilijke klus is geweest met veel tegenslagen. Toch heeft Jonk vastgoed vastgehouden aan restauratie van dit kenmerkende stukje stad, een

beslissing waar we de ondernemer dankbaar voor zijn. Dat dit is gedaan ten behoeve van een sociale functie maakt het plan alleen maar waardevoller voor onze gemeenschap. Het plan betreft niet alleen de panden aan het Nieuwland, maar strekt zich uit tot aan de Achterstraat waar een nieuw pand is verschenen.

Normaal gesproken komt nu één van de architecten het podium op gesneld om tekst en uitleg te geven over de restauratie van deze panden. Het vervelende is dat onze vergadering samenvalt met het begin van de Herfstvakantie. Hierdoor heb ik geen vertegenwoordigers van het architectenbureau en/of de opdrachtgever kunnen vinden om een verhaal over de restauratie voor u te houden of de prijs in ontvangst te nemen. Matt heeft zijn stinkende best gedaan in mijn vakantie om iemand bereid te vinden, maar dat is jammer genoeg niet gelukt. Na de herfstvakantie zal ik een moment zoeken om de prijs alsnog uit te reiken en er een permomentje van te maken.

12. Rondvraag

Daan Gouwetor vindt het niet duidelijk wie men moet benaderen bij Oud Hoorn voor specifieke zaken.

Secretaris: De vereniging is zoals vermeld op de website, telefonisch en per mail te bereiken. De mails naar info@oudhoorn.nl worden altijd beantwoord en zo nodig doorgestuurd naar de personen die deze kunnen beantwoorden. Ook is het verenigingsgebouw op dinsdag, donderdag en zaterdag open voor eventuele gerichte vragen.

Daan Gouwetor had verwacht dat zijn specifieke issue binnen de vereniging opgepakt zou kunnen worden.

Frans van Iersel: Waar de heer Gouwetor op doelt is niet de verantwoording van Oud Hoorn, maar een zaak van de gemeentelijke commissie voor monumenten en welstand. VOH levert op verzoek van de gemeente een lid voor deze commissie. Het betreffende lid is geen vertegenwoordiger van de VOH maar benoemd door het college.

Piet van Iersel zou graag zien dat er een ledenwerving opgezet zal worden. Bijvoorbeeld de straatnamen in het Holenkwartier zou een eerste aanzet voor een project kunnen zijn naar de toekomstige bewoners van deze wijk. Uitleg van de gebruikte namen en wat die personen voor het erfgoed in Hoorn betekend hebben, waarbij de rol van VOH in Hoorn belangrijk kan worden gemaakt.

STADSBEELD

restauraties, wijzigingen en verval

JAAP VAN DER HOUT

Een parel voor Hoorn

In de rubriek stadsbeeldbewaking wordt stilgestaan bij een klein of groot project dat mooi is uitgevoerd. Dit keer gaat 'Een parel voor Hoorn' naar West 43, een ontwerp van architect Jan Rietvink. Er wordt wel eens vergeten dat wij in Nederland over prachtig licht beschikken. Onze beroemde schilders uit de Gouden Eeuw wisten dat licht uitstekend te vangen in hun meesterwerken. Het zachte Hollandse licht zorgt in onze oude gevels voor een mooie schaduwwerking, een feest om naar te kijken. Dit lichtspel zit in veel verschillende objecten, denk hierbij aan de rijk geprofileerde boeidelen of de profielen aan kozijnen, ramen en deuren. Ook in het metselwerk komen versieringen voor, al dan niet in combinatie met speciaal voegwerk. Veel moderne gevelontwerpen ontberen de werking van het licht door te vlakke architectuur en/of donker metselwerk en schilderwerk. Het ontwerp van West 8 is echter een voorbeeld dat je met eigentijdse architectuur ook dienstbaar kunt zijn aan ons prachtige Hollandse licht. Met moderne middelen, witte betonnen profielen rond de kozijnen, is dit spel op een eigentijdse wijze vormgegeven.

Dal 5

Het vervangen/vergroten van een dakkapel op het voordakvlak van een gemeentelijk monument geïnspireerd op historische foto's. De monumentencommissie geeft aan dat de dakkapel in maat en schaal meer moet worden afgestemd op het hoofdvolume.

Breestraat 4

Het plan omvat het vervangen en isoleren van het dak, het plaatsen van twee dakkapellen en het wijzigen van de bestaande dakopbouw. De dakkapellen zijn nauwelijks zichtbaar vanuit de openbare ruimte.

Achterom 31

Het plaatsen van een extra dakkapel op het voordakvlak gekoppeld aan de bestaande dakkapel. De commissie acht het toevoegen van een extra, identieke dakkapel voorstelbaar, het koppelen van de dakkapellen op dit beeldbepalende pand is niet wenselijk.

Munnickenveld 29

Een forse uitbreiding aan de achterzijde van een hoekwoning. Dit plan is meerdere malen behandeld in de monumentencommissie en heeft uiteindelijk geleid tot overeenstemming. Het tussenlid is geheel in glas uitgevoerd en sluit aan onder de bestaande gootklossen van het hoofdvolume. De achterzijde van de aanbouw is 'recht' gemaakt en de aanbouw wordt opgetrokken in metselwerk in dezelfde kleur als het hoofdgebouw.

Dubbele Buurt 40

Het transformeren van de verdieping van een winkelpand tot woning. Daartoe wordt het zadeldak veranderd naar een mansarde kap en wordt de voorgevel gewijzigd. De monumentencommissie vraagt meer ontwerp kwaliteit voor de onderbouw om tot een beter gevelbeeld op deze belangrijke locatie te komen. De commissie is benieuwd naar eventuele reclame-uitingen en zonwering.

Westersingel 1

Het betreft het verbouwen van een woning en het wijzigen van de gevel. De kelder wordt uitgebreid en in dat kader vinden er gevelwijzigingen plaats. In de oostgevel worden ter hoogte van het souterrain openslaande deuren aangebracht en in de zuidgevel wordt een raamopening vergroot. De monumentencommissie adviseert om de kozijnen uit te voeren met raamhout.

Dorpsstraat 278

Het uitbreiden van een gemeentelijk monument aan het lint. Aan de achterzijde, haaks op het woonhuis, komt een moderne uitbreiding in de vorm van een 'schuurwoning'. De uitbreiding wordt door middel van een glazen tussenlid verbonden met het hoofdvolume. Het tussenlid is iets naar binnen geplaatst zodat de waterput behouden blijft. De uitbreiding wordt bekleed met houten delen in een donkere kleur. Het plan is meerdere malen uitvoerig besproken in de monumentencommissie, na talloze wijzigingen voldoet het plan aan redelijke eisen van welstand.

Grote Oost 12

Een omvangrijke interne verbouwing van een rijksmonument. Het pand kenmerkt zich door een gelaagde opbouw met een voorhuis aan het Grote Oost en daarachter een achterhuis en toont verschillende bouwfases uit diverse eeuwen. De indeling van het voorhuis is grotendeels intact, er is een monumentale 18e-eeuwse hal aanwezig. In het achterhuis is een historische keuken aan de tuinzijde. Tussen de voor- en achterkamer is in de jaren '50 een groot glas-inloodraam aangebracht en in het middengebied heeft in het verleden al een ingreep plaatsgevonden in de vorm van een lichtkoker. Er zijn veel verbouwingfases waarneembaar. De wens is om een koppeling te maken tussen het Grote Oost en de achtertuin. Hiertoe wordt de gangstructuur hersteld en in de hoog monumentale wand tussen keuken en bel-etage worden doorbraken gemaakt voor een visuele verbinding. De lichtkoker wordt weer in gebruik genomen en het trappenhuis

wordt uitgebreid. De monumentencommissie acht het plan voorstelbaar en vraagt om bouwhistorisch onderzoek naar de voorgestelde doorbraken.

Grote Oost 37

Een inpandigse wijziging en het wijzigen van de achtergevel van een rijksmonument. De kozijnindeling in de achtergevel wordt gewijzigd, de bestaande openingen worden naar beneden toe verlengd.

Turfhaven 8

Het wijzigen van de voorgevel en de kap. De zadelpak wordt vervangen door een mansardekap en de voorgevel wordt in zijn geheel vervangen. De commissie acht de wijzigingen voorstelbaar, maar kan niet spreken van een spannend gevelbeeld in relatie tot het te realiseren belendende pand. Voor dit plan is eerder voor de vorige eigenaar een ander ontwerp goedgekeurd, het nieuwe plan is geen verbetering.

Westerblokker 84a

Het transformeren van een woning aan het lint. Aan de voorzijde wordt een erker gemaakt, aan de achterzijde wordt een aanbouw gerealiseerd. Tevens worden op het rechter dakvlak twee dakkapellen geplaatst en wordt de gevelindeling gewijzigd. Bovenin de top wordt een klein raam geplaatst. De gevels worden opnieuw opgetrokken in rood metselwerk boven een donkere plint.

Appelhaven 2

De kap van dit beeldbepalende pand wordt naar achteren toe verlengd, de achtergevel wordt recht getrokken. Aan de achterzijde komt een uitbouw. Op beide zijdakvlakken komt een dakkapel, 3,20m uit de voorgevel. De uitbouw krijgt een eigentijdse indeling die de monumentencommissie voorstelbaar acht. Het voorgevelaanzicht is netjes uitgewerkt.

Westerblokker 108

Het verbouwen van een stolpboerderij. De kap wordt geïsoleerd en er komen dakramen in de vier dakvlakken, tevens wordt de goot gewijzigd. De monumentencommissie adviseert de dakramen zodanig te positioneren dat deze rondom in de dakpannen liggen, zij adviseert tevens om aan de zijgevels en achtergevel een meer eenvoudige goot toe te passen, zoals in de bestaande situatie.

Vervolg zie pagina 193

De voorzitter zegt toe te gaan kijken hoe we dit in een werkgroep kunnen verwezenlijken.

Hieke Stapel bedankt iedereen voor de afgelopen jaren waarin zij als vrijwilligster werkzaam is geweest en vraagt een applaus voor deze vrijwilligers.

Albert de Graaf bedankt het bestuur dat in de afgelopen coronaperiode met de ter beschikking staande technische middelen, de werkzaamheden van en voor de vereniging heeft verwezenlijkt. In zijn tijd was het al een heel gedoe om de typemachine binnen de vereniging te introduceren.

Cokky Bronsgeest spreekt haar waardering uit over de schitterende lezing die Hans Muntjewerff heeft gegeven over de slag om de Zuiderzee. Het was de zoveelste lezing die op de woensdag werd georganiseerd. Als er suggesties zijn voor nieuwe onderwerpen kan men dit aangeven op lezingen@oudhoorn.nl.

De voorzitter deelt mee dat de slag om de Zuiderzee in 2023 groots zal worden herdacht. Er is al overleg met het 'Pact van Westfriesland' en de zeven gemeenten zorgen voor een budget van € 100.000,-. Het Westfries Museum verzorgt een educatief programma en onze vereniging zoekt de samenwerking met de historische verenigingen van Alkmaar en Haarlem.

Jan Floris meldt dat de werkgroep jeugdeducatie ook aandacht zal besteden aan de slag om de Zuiderzee.

Wim Oussoren vindt dat het Westfries Museum meer aandacht zou moeten geven aan VOH.

Voorzitter: Er is regelmatig bestuurlijk contact o.a. over de mogelijke huisvesting. De maquette van de historische stad Hoorn in eigendom van VOH komt in het WFM op een prominente plek en is inmiddels met de moderne techniek uitgelicht.

De voorzitter schenkt tenslotte nog aandacht voor de informatie 'Vrienden van het Keern'. Deze is beschikbaar bij de tafel van Rita Lodde.

13. Pauze

14. Lezing 'Patriottische revolutie in Hoorn'

De lezing wordt gegeven door Jan Timmer, een gids van onze vereniging, met de titel 'Patriottische revolutie in Hoorn'. Na afloop van de lezing bedankt de voorzitter Jan voor de boeiende lezing.

15. Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering met de woorden: "Beste mensen, dit was het dan weer voor dit jaar. Ik hoop dat we elkaar dit jaar fysiek blijven tegenkomen. Geniet van het leven ondanks de nog steeds geldende beperkingen en blij vooral gezond."

Secretaris

Matt Wever

HOERA, EEN NIEUW JONG MONUMENT

Frans van Iersel

Bij het honderd jarig bestaan van onze vereniging was mij in juni 2017 de eer gegund om een inleiding te houden over het thema 'Monumenten verbinden met de toekomst'. Als onderdeel daarvan hield ik een pleidooi om beleid te ontwikkelen voor goed ontworpen gebouwen uit de 20e eeuw. Niet alles is lelijk of honderd in een dozijn. Zo nu en dan verschijnt er een gebouw dat na verloop van tijd de moeite waard is om te behouden. Na afloop mocht ik namens Oud Hoorn de burgemeester het verzoek overhandigen om het stadhuis aan de Zwaagmergouw op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen.

Binnen het gemeentehuis werd ons initiatief met argusogen bekeken, velen dachten dat een dergelijke aanwijzing een goede renovatie in de weg zou staan, ten onrechte zou later blijken. Vervolgens kwam de plaatsing terecht in de discussie rondom het bouwen van een nieuw stadhuis en het slopen of renoveren van de huidige gebouwen. Ondanks herhaaldelijke aansporingen bleef het lang stil. Ruim vier jaar later plaatst het college de bouwdelen A+B alsnog op de gemeentelijke monumentenlijst,

bouwdeel C gaat in de wacht-kamer. Dit niet meer verwachte besluit is binnen de vereniging met trompetgeschal ontvangen. We laten daarom graag de wethouder Erfgoed, Samir Bashara, aan het woord over de beweegredenen. *“Tegenwoordig is er gelukkig aandacht voor gebouwen uit de 20e eeuw die met veel respect zijn ontworpen en die duidelijk herkenbaar zijn als representant van die tijd. Het stadhuis vormt één van de architectonische hoogtepunten uit de jaren zeventig, een belangrijke bouwperiode voor Hoorn.”* Sommige monumenten liefhebbers fronsen echter de wenkbrauwen bij het stadhuis als een monumentaal gebouw. Daarover zegt Bashara: *“Ik weet natuurlijk ook wel dat het stadhuis niet voor iedereen als een monument herkenbaar is. Toen in 1876 het Postkantoor aan het Grote Oost in gebruik werd genomen ontstond er in de stad een stevige discussie over hoe men zo'n lelijk gebouw in zo'n mooie straat kon neerzetten. Jaren later werd het gebouw aangewezen als rijksmonument omdat het een belangrijke bouwperiode vertegenwoordigde.”*

Het stadhuis is in 1979 opgeleverd en is het jongste monument in Hoorn. Zonder

een gedegen ambtelijke ondersteuning komt zo'n monumentenstatus nooit van de grond. Bernice Bex van Team Erfgoed maakte een heldere beschrijving van het nieuwe monument. Binnen Erfgoed wordt al enige tijd nagedacht hoe het verder moet met het beschermen van hoogwaardige hedendaagse architectuur. De teammanager, Pieter Meijers, heeft daarbij een interessante visie ontwikkeld. *“Ook moderne panden kunnen beschikken over ontwerp kwaliteiten, nieuwe monumenten kunnen daarmee een constructieve bijdrage leveren aan het straatbeeld, niet alleen in de binnenstad. Architectuur kan in positieve zin beeldbepalend zijn. Die discussie moeten wij nu gaan voeren, het moet daarbij vooral gaan over de kwaliteit en niet over de leeftijd.”* Complimenteus is Meijers over Oud Hoorn: *“Mooi dat een cultuurhistorische vereniging ook open staat voor de moderne architectuur”.*

Vanuit de vereniging kijken wij altijd kritisch naar het gemeentelijk beleid, maar geven ook blijk van waardering als daar aanleiding voor is. Wij hopen daarom dat Samir Bashara, Bernice Bex en Piet Meijers het trompetgeschal met gepaste trots tot zich zullen nemen.

VERLEDEN & HEDEN

Bodediensten op de Vale Hen

Rond 1900 zijn er zo'n 120 bodediensten in geheel West-Friesland actief. Eerst met paard en wagen, later met kleine vrachtauto's. Elk dorp heeft dan zijn eigen bodedienst, o.a. Broer Meijer (Berkhout en Avenhorn), Nic Out (De Goorn, Spierdijk), Bode Olde (Blokker), Bode Smit (Westwoud), Peerdeman (Bovenkarspel) en Meester (Medemblik).

In de jaren '20 is er nog weinig openbaar vervoer en voor de fiets zijn afstanden vaak net even te ver. Een bodedienst was daarom een uitkomst voor menig gezin. Hoe ging dat in z'n werk?

Men plaatste een kaart voor het raam of hing een zakdoek aan het hek. Zodoende wist de bodedienst dat hij even aan moest bellen. Waren de klompen een maatje te klein gekocht, de bode ruidde ze even om bij Peereboom op de Veemarkt. Was de bij Bruggeman gekochte broek te lang, de bode haalde de broek open bracht deze een week later weer terug.

De bodediensten verzamelden zich op de Vale Hen. De bode parkeerde zijn wagen bij de

houten hekken waar een nummer op geschilderd was, elke bode had zijn eigen nummer. Zij bevoorraadden niet alleen de winkels maar namen ook bestellingen van particulieren mee. De winkeliers brachten de pakjes bij de Veerhuizen en de bodes haalden de bestellingen daar op. De bode begaf zich twee, drie keer per week naar Hoorn. Banketbakker Halsema bracht de bestellingen bij de Veerhuizen en verschillende bodediensten haalden daar het bestelde gebak op. De staven ijs van de ijsfabriek op het Pelmolenpad werden in jute zakken verpakt en op het laatste nippertje nog afgegeven. Een paar keer per week bracht drogist Frederiks bruine zakjes met condooms met de medede-

Willy Wiggelaar

ling dat de bode er wel bij moest zeggen, dat het niet 'voor de joôs' was, maar dat ze afgegeven moesten worden aan moeder.

Gedurende de tweede wereldoorlog nam de bedrijvigheid af, bovendien werden de vrachtauto's door de bezetter gevorderd. Na de oorlog kwam alles langzaam weer op gang, maar het aantal auto's was sterk afgenomen. Twee van de Veerhuizen, het Centraal Veerhuis van Zandbergen en Het Hoornse Veerhuis van Boekenstein, zijn tot halverwege de jaren '60 in gebruik geweest. De katholieke bodes waren klant bij Zandbergen en de protestanten bij Boekenstein. Toen eind jaren '60 steeds meer mensen in het bezit kwamen van een auto en het openbaar vervoer steeds meer toenam, werd het gebruik van bodediensten overbodig. Zandbergen werd koffiehuis van Frans Stam. Zo'n 10 jaar later werd het verbouwd en vestigde zich daar Chinees restaurant Lotus. Het Hoornse Veerhuis werd verkocht aan Dirk en Nel Bransen en vanaf dat moment is het een bruin café. Dirk en Nel bleven de naam 'Het Hoornse Veerhuis' gebruiken.

Lidmaatschap:

Normaal: € 25,00 per jaar, incl. Kwartaalblad
Gezinslid: € 15,- per jaar
Jeugd: € 7,50 per jaar
Lid voor het leven:
Ouder dan 45 jaar: eenmalig € 700,-
Ouder dan 55 jaar: eenmalig € 500,-
Ledenadministratie: leden@oudhoorn.nl
Contributie: NL92 INGB 0000 7229 54

Het lidmaatschap geldt voor een heel kalenderjaar. Lidmaatschap uiterlijk één maand voor einde kalenderjaar schriftelijk opzeggen.

Losse nummers:
leden: € 4,50
niet-leden: € 6,-

Redactie:

Chris Holman
Arnoud Lansdaal
Ben Leek
Wally Ooms
Arnoud Schaake
Christiaan Schrickx
Ton Spruijt
Willy Wiggelaar

Redactieadres:

Arnoud Lansdaal
Boomgaarden 1
1695BN Blokker
mail: redactie@oudhoorn.nl

Copyright:

Gehele of gedeeltelijke overname van teksten en/of illustraties uit dit blad is alleen toegestaan na toestemming van de redactie

Productie:

Van Vliet Printing B.V.
Verlengde Lageweg 1
1628 PM Hoorn

